

Независна комисија за праћење услова боравка у заводима,
поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције
и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине,
страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине
или међународним уговором чији је потписник Босна и Херцеговина,
или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине

Број: 05/6-50-13-182-30-10/13
Сарајево, 28. 2. 2013. године

ИЗВЈЕШТАЈ

**о раду Независне комисије за праћење услова боравка у заводима,
поступање и поштовање људских права лица над којима се
извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у
кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела
предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или
међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина, или
други суд у складу са законом Босне и Херцеговине за 2012. годину**

Фебруар 2013.

САДРЖАЈ

ПОГЛАВЉЕ I - УВОДНЕ НАПОМЕНЕ	3
ПОГЛАВЉЕ II - НАДЛЕЖНОСТИ НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ	4
ПОГЛАВЉЕ III - ИЗВРШЕЊЕ ЗАДАТАКА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ У 2012. ГОДИНИ	5
Одјељак А – Реализација задатака одржавањем сједница Независне комисије	5
1. Усвајање годишњег Извјештаја о раду Независне комисије за 2011. год.	6
2. Реализација закључака Дома народа Парламентарне скупштине БиХ	7
3. Пројекција буџета Независне комисије за 2013. годину	8
Одјељак Б - Посјете Независне комисије Казненопоправним заводима	8
1. Посјета КПЗ-у Мостар	9
2. Посјета КПЗ-у Требиње	14
3. Посјета КПЗ-у Зеница	18
4. Посјета КПЗ-у Бања Лука	25
5. Посјета КПЗ-у Бихаћ	29
6. Посјета КПЗ-у Добој	34
7. Посјета КПЗ-у Орашје	40
8. Посјета КПЗ-у Фоча	45
9. Посјета КПЗ-у Тузла	48
10. Посјета КПЗ-у Бијељина	54
Одјељак Ц- Сарадња са другим институцијама у БиХ	60
Одјељак Д - Јавност рада	60
Одјељак Е – Административно-техничка подршка у раду	61
ПОГЛАВЉЕ IV - ЕВИДЕНЦИЈА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРЕПОРУКА	61
ПОГЛАВЉЕ V – ПРЕПОРУКЕ И ЗАКЉУЧЦИ	86

На основу члана 48. став (9) Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера - пречишћени текст ("Службени гласник БиХ", број 12/10) и члана 2. став (6) Пословника о раду Независне комисије за праћење услова боравка у

заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина, или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине, Независна комисија за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина, или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине, на 30. сједници, одржаној 28. 02. 2013. године, усвојила је и Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине подноси сљедећи

ИЗВЕШТАЈ

о раду Независне комисије за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чија је потписница Босна и Херцеговина, или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине за 2012. годину

ПОГЛАВЉЕ I - УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

У складу са чланом 48. став 9. Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера – пречишћени текст („Службени гласник БиХ“, број 12/10), Парламентарна скупштина БиХ на 76. сједници Представничког дома, одржаној 21. априла 2010, и на 47. сједници Дома народа, одржаној 24. јуна 2010., донијела је Одлуку о именовању чланова Независне комисије за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чији је потписник Босна и Херцеговина или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број: 54/10), на мандат од пет година и у саставу:

1. др сц. Миле Ласић,
2. Семиха Боровац,
3. Предраг Црногорац,
4. мр Дамир Чачковић и
5. Милана Шкипина.

Конститутивна сједница Независне комисије за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају

кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена кривичним законом Босне и Херцеговине или међународним уговором чији је потписник Босна и Херцеговина или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Независна комисија) одржана је 14. 09. 2010. године, када су за предсједника и првог и другог замјеника предсједника изабрани:

1. др сц. Миле Ласић, предсједник,
2. Семиха Боровац, прва замјеница предсједника и
3. Предраг Црногорац, други замјеник предсједника.

Независна комисија је у свом раду независна у оквиру важећих домаћих прописа и међународноправних инструмената. Сви надлежни органи, институције и установе у Босни и Херцеговини, правна и физичка лица дужни су да Независној комисији дају све податке и информације, обезбиједи и дају све материјале значајне за њен рад, те пруже сву неопходну помоћ потребну за несметано и законито поступање Независне комисије из њеног дјелокруга. Независна комисија дјелује искључиво на професионалним основама, не заступајући, не штитећи нити подривајући интересе било које политичке партије, регистроване организације или удружења, или било којег конститутивног народа или појединца у БиХ. Чланови Независне комисије раде на сједницама и оперативно на терену у казнено-поправним и другим установама на територији БиХ, у којима су затворена или притворена лица.

О питањима из своје надлежности Независна комисија доноси годишњи план рада, финансијски план рада, годишњи извјештај о раду, извјештај о реализацији финансијског плана, извјештај о стању и чињеницама које су утврђене након посјете и контроле у заводима (установама), одлуке, закључке и друге акте у складу са законом и својим пословником.

ПОГЛАВЉЕ II - НАДЛЕЖНОСТ НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ

Основна надлежност Независне комисије је праћење услова боравка у заводима, поступање и остваривање људских права лица која издржавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд БиХ, страни судови за дјела предвиђена Кривичним законом БиХ или међународним уговором чија је потписница БиХ или други суд у складу са законом БиХ члан 48. став 1. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера - пречишћени текст („Службени гласник БиХ“, број 12/10) и чланом 10. Пословника о раду Независне комисије (“Службени гласник БиХ”, број 23/11).

Независна комисија може пратити рад завода самостално или у сарадњи са инспекторским и другим надзорним тијелима. Такође, може сарађивати са међународним и другим установама овлашћеним за праћење и остваривање људских права и основних слобода у складу са законима и одговарајућим међународним

документима. Битно је напоменути да Независна комисија, у сврху спољног праћења, има иста овлашћења као и овлашћено лице (инспектор), по члану 46. и 49. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера. Обавља послове из своје надлежности, прописане законима и међународноправним инструментима, као и чланом 10. Пословника о раду.

С циљем предузимања одговарајућих радњи или мјера у складу са чланом 48. став (9) Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера подноси годишњи извјештај о раду Парламентарној скупштини БиХ и Министарству правде БиХ.

ПОГЛАВЉЕ III - ИЗВРШЕЊЕ ЗАДАТАКА ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ У 2012. ГОДИНИ

У овом извјештајном периоду Независна комисија је реализовала планиране активности одржавањем сједница и најављеним детаљним и ненајављеним ад хок посјетама казнено-поправним заводима у БиХ.

Одјељак А - Реализација задатака одржавањем сједница Независне комисије

Од 01. 01. 2012. године до 31. 12. 2012. године Независна комисија је одржала 10 сједница, и то:

19. сједница	одржана 26.01.2012.	5 тачака дневног реда
20. сједница	одржана 24.02.2012.	5 тачака дневног реда
21. сједница	одржана 29.03.2012.	7 тачака дневног реда
22. сједница	одржана 09.05. и 15.05.2012.	5 тачака дневног реда
23. сједница	одржана 06.06.2012.	4 тачке дневног реда
24. сједница	одржана 05.07.2012.	5 тачака дневног реда
25. сједница	одржана 26.07.2012.	7 тачака дневног реда
26. сједница	одржана 27.09.2012.	8 тачака дневног реда
27. сједница	одржана 06. и 09. 11.2012.	9 тачака дневног реда
28. сједница	одржана 17.12.2012.	8 тачака дневног реда

У овом извјештајном периоду Независна комисија је, на тих 10 сједница, разматрала и усвојила укупно 63 тачке дневног реда и 11 закључака. У оквиру тачке текућа питања, разматране су и усвојене 33 подтачке. Обрађено је и припремљено 75 аката и предмета те отпремљено на одређене адресе (управе КПЗ-а, Министарство правде БиХ, Суд БиХ, Федерално министарство правде, одређени затвореници и притвореници у КПЗ-у и сл.).

Једногласно су усвојени записници са сједница, те записници и извјештаји с обављених посјета казнено-поправним заводима који су приказани у **Одјелку Б - Посјете Независне комисије казнено-поправним заводима у БиХ.**

Како би могла несметано радити и обављати послове из своје надлежности у 2012. години, на предлог Независне комисије, Заједнички колегијум оба дома Парламентарне скупштине БиХ донио је Одлуку о путовањима Независне комисије на територију Босне и Херцеговине ради посјета казнено-поправним заводима у БиХ без доношења посебних одлука о службеним путовањима (број: 01,02-16-4-33712, од 04. 04. 2012), што је утицало на ефикаснији рад Независне комисије.

Између Независне комисије и Министарства правде БиХ успостављена је стална сарадња по питању ажурирања спискова затворених и притворених лица као и размјене искустава у погледу покретања иницијатива за измјену ЗИКС-а.

1. Усвајање годишњег Извјештаја о раду Независне комисије за 2011. годину

На 22. сједници (одржаној 09. и 15. 05. 2012) предсједник Независне комисије извјестио је чланове комисије да је Представнички дом (10. 05. 2012. године), на предлог посланице Душанке Мајкић, одгодио расправу о Извјештају о раду за 2011. годину Независне комисије док се не достави издвојено мишљење два члана Независне комисије а поводом представке затвореника Жељка Мејакића и других, бр. 05/6-50-17-873/11 од 18. 08. 2011. године, из КПЗ-а Фоча, те је закључено да се он достави сходно траженом захтјеву.

На 12. сједници Заједничке комисије за људска права, права дјетета, младе, имиграцију, избјеглице, азил и етику (у даљем тексту: Заједничка комисија) усвојен је Извјештај о раду Независне комисије за 2011. годину са препорукама наведеним у извјештају и предлогом закључака упућеним домовима Парламентарне скупштине БиХ.

Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ, на 28. сједници одржаној 24. 05. 2012. године, усвојио је Годишњи извјештај о раду Независне комисије за период од 14. 09. 2010. до 31. 12. 2011. године, са сљедећим закључком: Представнички дом Парламентарне скупштине БиХ тражи од Суда БиХ да, у складу са надлежностима Независне комисије дефинисаним у члану 48. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера, омогући њен несметан рад и комуникацију са привореницима из КПЗ-а Кула, као и преглед просторија у којима су притвореници смјештени, те о тим налазима упозна надлежне институције.

Дом народа Парламентарне скупштине БиХ, на 18. сједници одржаној 19. 07. 2012. године, усвојио је Годишњи извјештај о раду Независне комисије за период од 14. 09. 2010. до 31. 12. 2011. године, са сљедећим закључцима:

1. Дом народа препоручује Независној комисији да од казнено-поправних завода у Босни и Херцеговини захтијева да му у одређеном року доставе повратне информације о реализацији препорука које се односе на недостатке уочене за вријеме посјета заводима, те да прикупљене информације у континуитету доставља Заједничкој комисији за људска права, права дјетета, младе, усељеништво, избјеглице, азил и етику Парламентарне скупштине БиХ.
2. Дом народа тражи од Независне комисије да најкасније у року од мјесец дана обиђе Казнено-поправни завод отвореног типа у Зеници, те да извјештај о затеченом стању у томе Заводу достави Заједничкој комисији, како би се оно одредило према посланичкој иницијативи Душанке Мајкић.

2. Реализација закључака Дома народа Парламентарне скупштине БиХ

Независна комисија је, у складу са Закључком 1, успоставила **Евиденцију реализације препорука за побољшање услова боравка затворених лица у казнено-поправним заводима**, како би пратила реализацију препорука датих казнено-поправним заводима након обављених посјета и обавезала заводе да редовно извјештавају Независну комисију о реализованим препорукама које се односе на уочене недостатке. Прикупљене повратне информације Независна комисија ће континуирано достављати Заједничкој комисији за људска права, права дјетета, младе, имиграцију, избјеглице, азил и етику Парламентарне скупштине БиХ.

У складу са Закључком бр. 2 а у вези са усвајањем Годишњег извјештаја о раду Независне комисије са 18. сједнице Дома народа ПСБиХ, Независна комисија извјестила је Заједничку комисију за људска права, права дјетета, младе, имиграцију, избјеглице, азил и етику Парламентарне скупштине БиХ да је, 15. и 16. 06. 2012. године, посјетила КПЗ Зеница, те да је 27. 08. 2012. године Заједничкој комисији доставила Извјештај о тој посјети (број 05/06-50-19-710-3/12).

Заједничка комисија за људска права, права дјетета, младе, имиграцију, избјеглице, азил и етику усвојила је Извјештај Независне комисије о посјети Казнено-поправном заводу Зеница уз **З а к љ у ч а к** да се надлежним ентитетским министарствима, Министарству правде Републике Српске и Федералном министарству правде упути извјештај Независне комисије за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је у кривичном поступку изрекао Суд БиХ о посјети Казнено-поправном заводу Зеница као и Извјештај о раду Независне комисије за праћење услова боравка у заводима, поступање и поштовање људских права лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је изрекао у кривичном поступку Суд Босне и Херцеговине, страни судови за дјела предвиђена кривичним законом Босне и

Херцеговине или међународним уговором чији је потписник Босна и Херцеговина, или други суд у складу са законом Босне и Херцеговине за период од 14. 09. 2010. до 31. 12. 2011. године, веза: акт број 01,02,05/6-50-19– 505/12 од 12. 04. 2012. године, наког чега ће руководство Заједничке комисије организовати заједнички састанак са министром правде БиХ, министарком правде Републике Српске и федералним министром правде у Влади ФБиХ.

3. Пројекција буџета Независне комисије за 2013. годину

Независна комисија је на 26. сједници усвојила Финансијски план и програм за 2013. годину са препоруком да се дио средстава искористи за едукацију и реализацију студијске посјете једној од држава чланица Европске уније, у оквиру које би чланови овог тијела могли размијенити искуства са члановима сличних тијела.

Одјељак Б - Посјете Независне комисије казнено-поправним заводима у БиХ

У 2012. години (од 01. 01. до 31. 12) Независна комисија обавила је надзор у 10 казнено-поправних завода: девет најављених и једну ненајављену *ад хок* посјету (КПЗ Фоча), и то:

1. КПЗ Мостар, полуотворени тип	09. 03. 2012. године
2. КПЗ Требиње, полуотворени тип	12. 04. 2012. године
3. КПЗ Зеница, затворени тип	15. и 16. 06. 2012. године
4. КПЗ Бања Лука, затворени тип	06. 07. 2012. године
5. КПЗ Бихаћ, полуотворени тип	28. 09. 2012. године
6. КПЗ Добој, полуотворени тип	18. 10. 2012. године
7. КПЗ Орашје, полуотворени тип	19. 10. 2012. године
8. КПЗ Фоча, затворени тип	16. 11. 2012. године
9. КПЗ Тузла, полуотворени тип	29. 11. 2012. године
10. КПЗ Бијељина, затворени тип	30. 11. 2012. године

О овим посјетама сачињени су записници те извјештаји који су **једногласно** усвојени на сједницама Независне комисије. Независна комисија је за сваку посјету усвојила посебан извјештај о стању и чињеницама које су утврђене, а чији су саставни дио и примједбе упућене заводском особљу, односно заводској институцији. У складу са Пословником о раду, примјерак извјештаја достављан је заводима са препорукама и роковима за отклањање уочених недостатака и неправилности, а примјерак је достављан и Министарству правде БиХ које Независној комисији пружа стручну помоћ у раду.

1. Посјета КПЗ-у Мостар, 09. 03. 2012.

Детаљна и најављена посјета Казнено-поправном заводу Мостар обављена је 09.03.2012. године. Током посјете обављен је разговор са директором Ромеом Зелеником, шефом безбједности Винком Божићем, командиром страже Маријом Бошњаком, шефом третмана Зораном Рајићем, медицинском сестром Велдином Пондро и медицинским техничарем Живком Кондрићем те шефом кухиње Жарком Врљићем. Извршен је увид у документацију (матична књига затвореника, личних листова и досјеа затвореника и притвореника, љекарски картони, контролна књига хране и седмични јеловници).

Извршеном посјетом утврђено је следеће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Осуђеници су разврстани у три васпитна колектива и смјештени у четири одјељења и три павиљона, док је 12 осуђеника смјештено у Привредној јединици ван круга Завода. Павиљон II има шест соба у којима је, у тренутку посјете, било смјештено 28 осуђеника, а док остала два павиљона имају по осам соба у којима је смјештено 37, односно 26 осуђеника. Све собе су климатизоване са више кревета на спрат. Собе су уредне и чисте, а неки лежајеви су празни. Сваки павиљон, поред соба, садржи и дневни боравак који се налази у ходнику, те просторије са умиваоницима и заједнички клозет са двије одвојене кабине. Сви павиљони се преко ноћи закључавају, а свака соба има прекидач за звучни аларм тако да осуђеници у сваком тренутку могу позвати службенике затворске страже.

Осим у павиљонима, осуђеници су смјештени и у одјељењима који су различите величине и капацитета. Тако се у Пријемном одјељењу налазе двије собе са по три кревета на спрат са укупно шест лежајева, клима-уређајем, ТВ пријемником и ормарићима. Обје собе су премале за шест особа, али су у тренутку посјете у њима била само по три осуђеника који на тај начин имају довољно простора. Пријемно одјељење има и мањи дневни боравак са столом и клупама који је покривен видео-надзором, те заједнички клозет и купатило. Одјељење се преко ноћи закључава, али свака соба има прекидач за звучни аларм тако да осуђеници у сваком тренутку могу позвати службенике затворске страже.

Друго одјељење, тзв. бивше женско одјељење, има двије климатизоване собе (бр. 22 и 23), мањи дневни боравак те заједнички клозет и купатило. У соби бр. 23 налазе се три кревета, гдје су смјештена три осуђеника, ормарићи као и ТВ пријемник и фрижидер који су, по одобрењу директора, купили сами осуђеници. Соба је задовољавајуће величине и изгледа, са довољно дневног свјетла. Соба бр. 22 има четири кревета на спрат са осам лежаја у којој је, у тренутку посјете, било шест осуђеника. У соби се налазе и ормарићи као и ТВ пријемник и фрижидер који су, по одобрењу директора, купили сами осуђеници. Соба није у задовољавајућем стању јер дјелује претрпано, иако су два лежаја празна, без довољно дневног свјетла и са оштећењима на зидовима. Одјељење се преко ноћи закључава, а свака соба има прекидач за звучни аларм тако да осуђеници у сваком тренутку могу позвати службенике затворске страже.

Треће одјељење, тзв. ново одјељење, састоји се од двије климатизоване собе са по четири кревета на спрат, односно осам лежајева, ходником с обућом, дневним бораваком и клозетом и купатилом. Собе су задовољавајућег изгледа и величине иако имају оштећења по зидовима. У собама се налазе и ормарићи као и ТВ пријемник и ДВД уређај који су, по одобрењу директора, купили осуђеници. Одјељење се преко ноћи закључава, а свака соба има прекидач за звучни аларм тако да осуђеници у сваком тренутку могу позвати службенике затворске страже.

Четврто одјељење, тзв. отпусно одјељење, има двије собе, дневни боравак са фрижидером и ормарићима, те клозет и купатило са умиваоником и туш-кабином. У мањој соби је смјештен један а у другој три осуђеника. Читаво ово одјељење је у одличном стању са довољно простора и дневног свјетла, новим намјештајем и уређеним санитарним чвором. Одјељење се преко ноћи закључава, а свака соба има прекидач за звучни аларм тако да осуђеници у сваком тренутку могу позвати службенике затворске страже.

Павиљон I се састоји од осам соба у којима је, у тренутку посјете, смјештено 37 осуђеника, дневног боравак, просторије са умиваонцима те заједнички клозет са двије физички одвојене кабине. Собе су чисте и уредне са довољно простора, нарочито што су неки лежајеви празни. Читав павиљон се преко ноћи закључава али се у свакој соби налази прекидач за звучни аларм тако да осуђеници у сваком тренутку могу позвати службенике затворске страже.

Павиљон II има шест соба у којима је, у тренутку посјете, било смјештено 28 осуђеника, дневни боравак, просторије са умиваонцима те заједнички клозет са двије физички одвојене кабине. Собе су чисте и уредне са довољно простора, нарочито што су неки лежајеви празни. Читав павиљон се преко ноћи закључава али се у свакој соби налази прекидач за звучни аларм тако да осуђеници у сваком тренутку могу позвати службенике затворске страже.

Павиљон III има осам соба у којима је, у тренутку посјете, било смјештено 26 осуђеника, те дневни боравак, просторије са умиваонцима и заједнички клозет са двије физички одвојене кабине. Собе су чисте и уредне са довољно простора, нарочито што су неки лежајеви празни. Читав павиљон се преко ноћи закључава, али се у свакој соби налази прекидач за звучни аларм тако да осуђеници у сваком тренутку могу позвати службенике затворске страже.

Притвореници су смјештени у Притворском одјељењу које има седам соба у којима је у тренутку посјете било смјештено 15 притвореника. Све собе су уредне са столом и столицама, ТВ пријемником и клозетом и умиваоником. У собама се налази и звучни аларм којим притвореници у сваком тренутку могу позвати службенике затворске страже.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - У Заводу ради служба за здравствену заштиту али у њој тренутно није стално радно ангажован љекар, него само једна медицинска сестра и један медицински теничар: Велдина Пондро и Живко Кондрић. Завод је, на основу

уговора о дјелу, ангажовао три љекара, и то: љекара опште праксе који долази у Завод три пута седмично те неуропсихијатра и стоматолога који у Завод долазе једном седмично. Медицинска сестра и техничар раде у двије смјене, и то од 8 до 20 часова, тако да се после 20 часова затвореници у хитним случајевима упућују у хитну помоћ, а у неким случајевима, према наводима чувара, дијеле им лијекове по потреби које им остави медицинско особље. Према изјави медицинске сестре Велдине Пондро, у Заводу се не проводи метадонска терапија а остале терапије проводе се на основу љекарског налога. Увидом у здравствене картоне штићеника Завода, по случајном узорку, болеснику који је зависник искључиво се даје средство за смирење, обично апаурин 500 мг, што није и не смије да буде довољна терапија.

Према изјави медицинског техничара, амбуланта је добро опремљена тако да је, према његовој процјени, потребно још набавити мањи ЕКГ, шприцу за испирање ушију и ортоскоп.

Поред амбуланта је стационар са шест кревета, ормарићима, столом и столицама, ТВ пријемником, заједничким клозетом и купатилом. У тренутку посјете у стационару су била два затвореника.

ИСХРАНА - Храна за затворенике припрема се у кухињи која је саставни дио Завода. Кухиња је чиста и уредна и у њој су запослена два куvara и помоћно особље које чине осуђеници. Храна се припрема на основу седмичних јеловника а контролна књига хране се уредно води и свакодневно је, за сваки оброк, потписује медицински техничар. Од сваког obroка оставља се узорак који се похрањује у фрижидеру и чува 24 сата. По изјави шефа кухиње Жарка Врљића, хране има у довољно за све затворенике а до сада није било ни притужби на њен квалитет. Једном мјесечно санитарна инспекција обавља преглед.

Осуђеници једу у трпезарији која је поред кухиње, и то у смјенама у трајању од по пола сата. Трпезарија има двије просторије, уредна је и чиста, с довољно столова и столица. Притвореници једу у својим собама, а храна им се доноси.

Такође, Завод има и кантину у којој сви затвореници могу куповати храну и друге производе по набавним цијенама.

ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ – Већина затвореника личну хигијену одржава у заједничком купатилу које осуђеници могу користити свакодневно а притвореници два пута седмично. Осим тога, свако одјељење, односно павиљон, а у Притворском одјељењу и свака соба има заједнички клозет са умиваонцима. Једино тзв. отпусно одјељење у којем су смјештена четири осуђеника има своје купатило са туш-кабином. Завод организује и прање постелине једном седмично, и то преко вешераја у којем су запослени осуђеници.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Према изјави директора, притвореници имају право да један сат дневно бораве на отвореном. Притвореници за то вријеме могу шетати по чистом и уредном кругу за шетњу који је одвојен од круга за шетњу осуђеника. Иако је

круг за шетњу чист и уредан, није довољно велик и нема никаквих додатних садржаја осим клупа за сједење.

Према изјави директора, осуђеници имају право на два сата дневно боравка на отвореном, и то један сат прије подне и један сат после подне. Круг за шетњу осуђеника је нешто већи од круга притвореника, али ипак не довољно и има ограничен садржај. Наиме, у оквиру круга за шетњу налазе се двије приручне справе за вјежбање, клупе за сједење и двије телефонске говорнице.

Осим шетње, осуђеници имају могућност коришћења добро опремљене библиотеке, мање теретане те ангажовања у информатичкој секцији. Осуђеници немају могућност бављења спортским активностима али је, према изјави директора, у току изградња спортских терена ван круга Завода које ће моћи користити затвореници.

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - Према изјави директора, сви затвореници имају право у повјерењу разговарати са инспектором, државним омбудсменом, надлежним судом као и адвокатом за шта постоје и посебне просторије. Сви осуђеници имају право да пишу писма особама ван установе по свом избору те да примају и упућују поднеске ради заштите својих права и законом заштићених интереса, док је то право притвореницима ограничено добијањем претходног одобрења од Суда.

У ходнику Завода, поред стола дежурног заводског службеника, налази се и издвојена кутија за притужбе у коју затвореници могу убацивати анонимне пријаве. Кључ од те кутије има директор који је и отвара и преузима представке. Такође, и сви затвореници имају право да се директно обраћају директору и упућују му представке и жалбе.

Затвореници имају на располагању и телефонске говорнице које могу користити. Према изјави директора, осуђеници имају право да користе телефонске говорнице сваки дан у трајању од 10 минута, а притвореници једном седмично у трајању од 10 минута, осим ако суд не одреди другачије. Притвореници имају право да разговарају са особама за које имају дозволу суда, док осуђеници имају могућност да позивају само седам телефонских бројева.

Сви затвореници имају право на пријем редовних посјета, пошиљки и пакета. Затвореници имају право на посјете једном седмично, и то сваке недјеље и посљедњег четвртка у мјесецу у трајању од сат времена те право на слободну посјету у трајању од 3 до 5 сати мјесечно. Притвореници имају право на посјете једном седмично у трајању по 15 минута, а уз сагласност суда и дуже. Осуђеници посјете примају у једној већој просторији са више столова и столица, али ипак недовољно велике за оволики број затвореника. Притвореници посјете примају у посебној просторији која се састоји од четири одјелка у којима су притвореници физички одвојени од својих посјетилаца.

Сви затвореници имају право и на пријем пошиљки и пакета и то до 8 кг седмично а при томе могу примати само запаковану храну, што се образлаже потребом да се спријечи унос забрањених предмета и опојних средстава.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Матична књига уредно се води а за све затворенике којима је кривичну санкцију или мјеру изрекао Суд БиХ постоје уредни упутни акти суда или рјешења о одређивању притвора који се, заједно са осталим важнијим документима (лични лист, изјава о упознавању са законима и правилницима, здравствени лист), држе у досјеима затвореника.

На основу свега наведеног а у сврху побољшања услова боравка затворених лица у КПЗ-у Мостар, Независна комисија даје сљедеће

ПРЕПОРУКЕ

1. Извршеним прегледом утврђено је да КПЗ у Мостару располаже ограниченим простором услед чега затвореници имају ограничене могућности квалитетног коришћења слободног времена. Наиме, затвореници на располагању имају само мањи круг за шетњу без икаквих спортских садржаја те мању теретану и библиотеку. Из тих разлога потребно је убрзати активности на изградњи новог објекта Завода (локација Родоч) који ће имати више простора, чиме ће се побољшати квалитет и разноврсност слободних активности које ће бити на располагању затвореницима.
2. Неопходно је побољшати услове боравка у појединим собама те изнијети кревете који се не користе а собе чине претрпанам те санирати оштећене дијелове зидова. Такође је потребно да Управа Завода достави информацију о квадратури сваке собе и броју затвореника који су тамо смјештени а везано за конкретне притужбе о претрпаности појединих соба у којима су смјештени осуђеници.
3. Неопходно је побољшати здравствену заштиту те с тим циљем стално ангажовати љекара у заводској амбуланти као и додатно здравствено особље те смањити период чекања на специјалистичке прегледе. Такође је потребно организовати здравствену заштиту затвореника у заводској амбуланти током 24 сата дневно. С тим циљем потребан је додатни ангажман Федералног министарства правде како би се обезбиједила потребна новчана средства ради запошљавања наведених лица.

Неопходно је увести адекватну терапију за затворенике са болешћу зависности и што прије зауставити праксу подјеле лијекова затвореницима у ноћним сатима преко затворских чувара.
4. Неопходно је и формирање додатних радних јединица у Заводу у којима би осуђеници били радно ангажовани а с обзиром на садашње ограничене могућности Завода да радно ангажује затворенике, што је битан фактор њиховог преваспитавања и ресоцијализације.
5. Потребно је продужити вријеме боравка притвореника на отвореном простору, односно омогућити им боравак на отвореном у трајању од најмање два сата дневно за разлику од досадашњих сат времена.

6. Потребно је измјестити кутију за притужбе осуђеника. Наиме, наведена кутија смјештена је непосредно поред стола дежурног службеника тако да осуђеници који намјеравају доставити представку анонимно то не могу урадити.
7. Потребно је свим затвореницима омогућити право на несметано комуницирање телефоном. Наиме, чланови ове комисије сматрају да затвореницима није у потпуности омогућено ово право и то због ограничавања на само седам телефонских бројева које морају унапријед пријавити. Из тих разлога потребно је да Федерално министарство правде предузме потребне мјере како би се затвореницима квалитативно и квантитативно побољшало комуницирање са спољашњим свијетом.
8. Потребно је и да Федерално министарство правде изврши провјере цијена и квалитета услуга телефонског оператера “ТЗ” који је власник телефонских говорница у Заводу а у вези са конкретним притужбама затвореника да су цијене телефонских услуга много веће а да је квалитет веза знатно лошији.
9. Потребно је да Управа КПЗ-а Мостар преиспита одуку о забрани уношења хране у Завод и примања пакета са храном. Наиме, иако је циљ ове забране спречавање уношења забрањених предмета и опојних средстава у Завод, чланови ове комисије ипак сматрају да се овај циљ може постићи и неким другим, мање радикалним мјерама као што су појачане контроле или ограничавање забране само на одређене категорије осуђеника.
10. Неопходно је донијети интерни правилник о коришћењу видео-надзора у Заводу којим ће се обавезно прописати печатање собе у којој се налази видео-техника за надзор и обезбиједити друге мјере како би се спријечило да особље злоупотребава видео-надзор на штету затвореника.

Након детаљног обиласка и прегледа, генерални закључак Независне комисије је да Казнено-поправни завод Мостар има задовољавајуће услове за боравак затвореника.

2. Посјета КПЗ-а Требиње, 12. 04. 2012.

Детаљна и најављена посјета Казнено-поправном заводу Требиње обављена је 12. 04. 2012. године. Током посјете обављен је разговор са в.д. директором Јованом Бендерачаом, помоћником за преваспитавање Здравком Миљановићом и командиром осуђеничког одјељења Предрагом Шарабом као и са васпитачем Борисом Фирком.

Извршеном посјетом утврђено је сљедеће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Пријемно одјељење има једну просторију у којој су смјештена четири лежаја. Тренутно, у пријемном одјељењу налазе се четири осуђеника

која су на посматрању и обради. Постоји и посебна пријемна просторија у којој се налази опрема за видео-надзор и у којој се воде матичне књиге.

Осуђеници и притвореници разврстани су у два одјељења. Одјељење у којем су смјештена осуђена лица има шест соба које су простране са великим прозорима и доста свјетлости и свака соба има око 58 квадратних метара. Тренутно у одјељењу осуђеника борави 20 особа.

Одјељење у којем су притвореници је физички одвојено од одјељења у којем се налазе осуђена лица, а закључавају се врата на одјељењу као и свака соба. На одјељењу се налази 16 притвореника, од којих је 12 осудио Суд БиХ. У собама се налазе по четири кревета на спрат, ТВ пријемник – 40 програма и сателит. У собама нема воде ни санитарнија, већ се оне налазе на одјељењу, и то као одвојени простор са двије туш-кабине, два умиваоника и три клозета, које тренутно реновирају.

Одјељења са осуђеницима има шест соба са по шест кревета од којих су два на спрат. Собе имају 58 квадратних метара, са великим прозорима и доста свјетла. У просторијама нема воде ни санитарнија. Оне се налазе на одјељењу и има три туш-кабине и три умиваоника са топлим водом и три клозета. Санитарни чвор је реновиран.

Простор у затвору није прилагођен особама са инвалидитетом.

Прегледом је констатовано да постоји просторија за одвајање неких особа од осталих, у којој се налази кревет са спужвом, а има велике прозоре и висок плафон.

Казнено-поправни завод у Требињу је полуотвореног типа тако да осуђеници могу користити дневни боравак слободно се крећући кроз блок зграде у којој се налазе, без закључаних врата на собама и без закључаних врата на ходнику у којем се налазе. Иначе, користе дневни боравак у којем се налази велики стол, столице и телевизија.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - У Заводу нема стално запосленог љекара нити медицинског техничара. Они су ангажовани по уговору и долазе по потреби. Прегледом здравственог картона једног осуђеника (Р. Б.) констатовано је да га је приликом пријема прегледао љекар психијатар и у картону се налази исцрпан извјештај о његовом психичком стању, а у здравственом картону је наведено да је тестиран на сиду и хепатитис, те да су налази уредни.

У Заводу се налази посебна просторија за здравствену заштиту без значајне медицинске опреме. У оквиру Завода налази се и посебна просторија стационар са четири лежаја у којем није било болесника, а од медицинских апарата имају апарат за мјерење шећера и крвног притиска.

Није извршен увид у ормар са медикаментима, јер није било медицинског техничара, а затворско особље није имало кључ.

ИСХРАНА - Храна за затворенике припрема се у кухињи која је саставни дио Завода. Кухиња је чиста и уредна, у њој је запослен један кувар са помоћним особљем које чине осуђеници.

Храна се припрема на основу седмичних јеловника, а контролна књига хране уредно се води. Од сваког оброка оставља се узорак хране који се похрањује у фрижидеру и чува 24 сата. Прегледом је констатовано да се у фрижидеру у пластичној кутији налази узорак хране од ручка који је одговарао јеловнику од тог дана.

Према седмичном јеловнику који је дат на увид констатовано је да је енергетска вриједност оброка у просјеку 14.000 џула, оброци су разноврсни, а воће и салата сервирају се наизмјенично у току седмице.

Посебно се припрема храна за осуђена лица у случају њиховог захтјева из вјерских или других разлога.

Извршен је преглед и контролне књиге евиденције хране.

Уз кухињу се налази и трпезарија величине 250 метара квадратних.

Чланови Независне комисије су ручали у затворској кантини.

ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ – Осуђеници и притвореници користе свој прибор за хигијену који могу купити и у оквиру кантине. Што се тиче чистоће санитариија, могла би бити на већем нивоу. Осуђена и протворена лица користе вешерај за прање рубља, те зависно од потребе мијењају постелину, а овлашћена лица врше надзор над хигијеном у просторијама, мада о томе нема посебне евиденције.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Према изјави в.д. директора, осуђена лица имају право на три сата боравка на отвореном простору, и то она која не излазе из круга зграде ради посла и два сата за осуђена лица која раде. Простор за шетњу је дуг око 150 метара, а постављене су и табле са кошевима за играње кошарке. Осуђена лица слободно вријеме користе за боравак у теретани, имају сто за играње тениса и библиотеку са око 1.000 примјерака књига, а иначе вријеме проводе и бавећи се друштвеним активностима у оквиру секција.

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - У затворском простору налазе се двије просторије за посјете које нису под видео-надзором, од којих је једна намијењена за притворенике, а друга за осуђенике. Једна је намијењена искључиво за посјете адвоката, те се прегледом просторија може констатовати да су у њима обезбијеђени услови за несметану комуникацију осуђених и притворених лица с адвокатом и осталим надлежним особљем које их посјећује.

Просторија коју користе протвореници има физички надзор полицајца и опремљена је са три кабине. Соба за осуђенике има три стола са по четири столице и служи и за посјете.

В.д. директора упознао је чланове Независна комисија да је осуђеницима и притвореницима омогућена несметана преписка и да им стоје на располагању папир, коверта и прибор за писање. У Заводу се налазе и посебна мјеста са телефонским говорницама доступним за комуникацију без контроле за осуђена лица, док притворена лица обављају разговоре уз надзор стражара и сви користе телефонску картицу са одобреним бројевима.

Независна комисија није примијетила да у установи има истакнута кутија за притужбе осуђеника и притвореника.

Притворена лица примају посјете понедељком, а осуђена лица недјељом, а петком је предвиђен пријем пакета и за притворена и за осуђена лица. У оквиру Завода налази се и посебна просторија за интимне посјете.

Према изјави в.д. директора, осуђеним лицима је омогућено гласање на изборима, на начин да се оно организује у складу са Изборним законом БиХ и на основу дписа одговарајуће изборне комисије, која и спроводи изборе на бирачком мјесту у оквиру Завода.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Матична књига уредно се води за све затворенике и притворенике којима је кривичну санкцију или мјеру изрекао Суд БиХ, постоје уредни упутни акти Суда или рјешења о одређивању и продужењу притвора који се заједно са осталим важнијим документима (лични лист, изјава о упознавању са законима и правилницима, здравствени лист) држе у досијеима затвореника и притвореника.

На основу наведеног, а у сврху побољшања услова боравака затворених лица у Казнено-поправном заводу Требиње, Независна комисија даје следеће

ПРЕПОРУКЕ

1. Неопходно је што хитније у притвореничким собама створити услове за квалитетнији боравак притворених лица у смислу увођења воде у просторије и то постављањем умиваоника и мокрог чвора с обзиром да је притвореницима ограничена могућност изласка из соба у којима бораве.
2. Хитно треба побољшати здравствену заштиту, те с тим циљем стално ангажовати љекара и друго медицинско особље. Најмање што би требало је да се свакодневно пружа потребна здравствена заштита и обезбиједи присуство медицинског техничара, што сада није случај.
3. Неопходно је побољшати основне хигијенске услове у смислу обезбјеђења боље хигијене у купатилима и клозетима јер се стиче дојам да хигијена није на задовољавајућем нивоу, иако су неке санитарне просторије недавно дјелимично реновиране.

4. Потребно је у КПЗ-у Требиње обезбиједити кутију за притужбе на притвореничком и на одјељењу за затворенике, тако да буде лако доступна свим затвореницима и притвореницима и да им се омогући анонимност.
5. Неопходно је донијети правилник о коришћењу видео-надзора којим ће се обавезно прописати праћење собе у којој се налази опрема за видео-надзор и обезбиједити друге мјере којима би била спријечена злоупотреба видео-надзора од особља, а на штету затвореника.

Након детаљног обиласка и прегледа, генерални закључак Независне комисије је да Казнено-поправни завод Требиње има задовољавајуће услове за боравак затвореника и притвореника, али да је због старости објекта потребно наставити улагати средства у његову адаптацију.

Такође се може закључити да Казнено-поправни завод Требиње располаже адекватним простором за смјештај мањег броја затвореника и притвореника и у односу на постојеће стање могуће је извршити поуну овог простора још једним бројем затвореника с обзиром да све просторије нису искоришћене, а посебно јер већи број осуђених лица чека на издржавање казне.

3. Посјета КПЗ-у Зеница, 15. и 16. 06. 2012.

Детаљна и најављена посјета Казнено-поправном заводу Зеница обављена је 15. и 16. јуна 2012. године. Током посјете обављен је разговор са директором Нихадом Спахићем, надзорником страже у Павиљону IV Иваном Слишковићем, љекаром Фаруком Хамидовићем, куварима Мехмедом Бојићем и Мирсадом Копићем, затвореницима и притвореницима, те је остварен увид у документацију (матична књига затвореника, лични листови и досијеи затвореника и притвореника, љекарски картони, контролна књига хране и седмични јеловници).

Обављеном посјетом утврђено је следеће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Затвореници су распоређени у 14 васпитних колектива и смјештени су у шест павиљона у затвореном дијелу и два павиљона у полуотвореном, док су притвореници смјештени у једном павиљону у затвореном дијелу.

Павиљон I је највећи павиљон. Чине га приземље и два спрата, а у њему је смјештено око 360 затвореника распоређених у седам васпитних колектива. У приземљу се налази један васпитни колектив, у којем су смјештене углавном старија лица, док се на првом и другом спрату налазе још по три колектива. Сви ти васпитни колективи су исти и имају више трокреветних соба димензија 2,70x4x3 метара и петокреветних соба димензија 4x4x3 метара, заједнички клозет и купаоницу, те мањи дневни боравак. Павиљон I је веома стар објекат и потребна је његова реконструкција. У приземљу павиљона смјештени су: биоскопска сала, телефонска говорница и сандучић за

представке затвореника. Павиљон има и велики круг за шетњу, у којем се налазе и спортски терени те опрема за теретану.

У приземљу Павиљона II смјештени су притвореници. То одјељење има 21 двокреветну собу капацитета 42 лица и заједничко купатило, као и просторије за задовољавање вјерских потреба: једна за муслимане, и једна заједничка за католике и православце. У собама се налази по један кревет на спрат, сто и столице, стелажа и ТВ пријемник са кабловском телевизијом. У собама се налази и клозет са чучавцем и славином, али без умиваоника. Тај клозет одвојен је само дјелимично мањом преградом, тако да не пружа довољно интимности. Свака соба има и прекидач за визуелни аларм којим је могуће, у сваком тренутку, сигнализирати дежурним затворским полицајцима.

У одјељењу се налази и једна медицинска самица, са чучавцем и славином, без кревета, покривена видео-надзором, као и просторија за посјете адвоката. У тим просторијама се може обављати несметан разговор, под надзором затворских полицајаца.

У ходнику су постављени фрижидери које могу користити притвореници; сандучићи у којима могу остављати бријаче и друге предмете; кафе-апарат и телефонска говорница. Пушачи су смјештени у собама одвојено од непушача.

На спрату тог павиљона је 16 самица, у којима се налази: чучавац са славином али без умиваоника, бетонски кревет са душеком, сто и столица, те једна просторија за посматрање, покривена видео-надзором.

Павиљон има два издвојена круга за шетњу, од којих је један са травнатом површином, са клупама за сједење, теговима за вјежбање и једним дијелом наткривеним, док је други мањи и бетониран.

Павиљон III није у употреби, јер је у току његова комплетна реконструкција. Према изјави директора, завршетак радова очекује се ускоро, а смјештајни капацитет су планирани за око 110 затвореника.

Павиљон IV има два спрата, са 30 двокреветних и двије трокреветне собе. У собама се налазе: кревети, сто и столице, клозет и купатило, које је физички одвојено од остатка собе. Собе су димензија 3,20x3,60x3,80 метара и закључавају се преко ноћи, а у свакој од њих има тастер за аларм.

У подруму павиљона налази се просторија за секцију информатике са три рачунара, те скромније опремљена мања сала за фитнес. Павиљон има и круг за шетњу, у којем се налазе клупе, сто за стони тенис и један кош, а један дио круга је наткривен.

Павиљон V састоји се претежно од једнокреветних соба, а има пар двокреветних и трокреветних соба. У собама се налазе умиваоници, а клозет и купатило су заједнички. Собе се не закључавају, већ само ходници (у 22.00 часа се закључавају, а отварају у јутарњим часовима), тако да се затвореници могу слободно кретати по кругу павиљона.

У једном крилу павиљона смјештени су малољетници, и они користе исти круг за шетњу са пунољетним затвореницима. Поред павиљона се налази културно-образовни центар са библиотеком, информатичком секцијом, учионицама, резбарском секцијом и просторијама за вјерске обреде.

У Павиљону VI, у приземљу, налази се добро опремљена служба здравствене заштите те три собе стационара. На спрату овог павиљона налази се 16 соба, са заједничким купатилом и дневним боравком. У тим собама је смјештен 21 затвореник.

Павиљон VII је капацитета 23 затвореника, а у тренутку посјете било је 20 затвореника. Собе су велике, свијетле и прозачне са три и четири кревета. Тоалет је заједнички а налази се у ходнику. Собе имају телевизоре. Павиљон се налази изван строго чуваног круга и боравак у њему се сматра привилегијом. У приземљу објекта налази се кантина, која ради радним данима у седмици. Поред ње су просторије за слободне активности. У непосредној близини објекта је мали парк, који затвореници користе када нису радно ангажовани.

Павиљон VIII је капацитета 72 затвореника, а тренутно се у њему налази 50 затвореника. Собе су са три и четири кревета, са довољно простора и свјетлости. Купатило је заједничко у ходнику и сваки дан има довољно топле воде. Смјештај у ово одјељење се, такође, сматра привилегијом због радне обавезе и могућности цјелодневног боравка вани.

Завод има Пријемно одјељење са више соба (у којима борави 31 затвореник) са заједничким просторијама: ходник са столицама и ТВ пријемником, заједничким клозетом и купатилом те просторијом за пушење. Двије собе у том одјељењу имају по 16 кревета и не задовољавају услове квадратуре. Све собе су у вријеме посјете биле закључане, а њихове кључеве посједује затвореник који је старјешина Одјељења, и који је откључао собе ради прегледа. То одјељење посједује и нови дио са пет соба, који још није у функцији, а у који би, по ријечима директора, затвореници требало да буду смјештени за десетак дана.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - Завод има Службу за здравствену заштиту у којој су стално запослена два љекара: један неуропсихијатар и један љекар опште праксе, који уједно пружа и офталмолошке услуге, те 16 медицинских техничара. Завод је склопио девет уговора о раду са љекарима разних специјалности, који долазе у Завод један-два пута седмично и обављају специјалистичке прегледе.

Радно вријеме љекара је од 7.00 до 15.00 часова, а медицински техничари запослени су 24 часа, и дијеле прописану терапију. Амбуланта је добро опремљена и има: ЕКГ, апарат за физикални третман, стерилизатор, лабораторију, рендген, ултразвучни апарат те апарат за офталмолошки преглед.

Постоји и стоматолошка ординација у коју долази стоматолог два пута седмично, али се према изјави љекара Фарука Хамидовића обавља само екстракција зуба.

Поред амбуланте се налази и стационар са двије собе са по четири кревета, једном издвојеном собом са два кревета и посебним купатилом за смјештај болесника обољелих од заразних болести.

Љекарски картони затвореника и књига здравствених евиденција се неуредно воде, што поткрељујемо чињеницом да смо, тражећи на увид картон затвореника А. Ж., по случајном узорку, прегледом картотеке од медицинског техничара, установили да картон није ни отворен, док смо на појединим картонима установили неуредно вођење терапије затвореника (картони: З. Д., Л. М., А. Б. и др.).

ИСХРАНА - Храна за затворенике припрема се у привременој кухињи, која је дислоцирана у помоћни објекат Завода. У кухињи су запослени куvari и помоћно особље које чине затвореници. Храна се припрема на основу седмичних јеловника, које потписују директор, помоћник директора и пословођа осуђеничке кухиње, а постоје и алтернативни јеловници и дијетални јеловници. Постоји контролна књига хране, коју потписује медицински техничар али се она не води уредно. Према изјави дежурних куvara Мехмеда Бојића и Мирсада Копића, од сваког оброка се остављају узорци хране те чувају у фрижидеру, у шта се Независна комисија увјерила током посјете. Међутим, Независна комисија се није могла увјерити од којег датума и којег оброка су остављени узорци.

Затвореници једу у смјенама, у трпезарији са 144 мјеста за сједење. Поред трпезарије се налази чајна кухиња, у којој затвореници могу купити кафу по цијени од 0,15 КМ, те наткривени дио у којем могу стајати и пити купљену кафу. У склопу трпезарије је кантина у којој се налазе разни производи, по цијенама без ПДВ-а. Непосредним увидом Независна комисија је стекла утисак да хигијена у кухињи и дијелу трпезарије, из које се дистрибуира храна, нису на задовољавајућем нивоу.

ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ – Већина затвореника личну хигијену одржава у заједничким купатилима са шест заједничких тушева и без одвојених кабина.

Осуђеници имају право на свакодневно туширање, док притвореници купаонице користе по захтјеву. Притвореници у собама имају на располагању чуваца, који није физички одвојен од остатка собе, тако да је прилично неуслован, те имају славину али без умиваоника.

Завод организује прање постељине сваких 15 дана у вешерају, у којем су запослени затвореници.

Према изјави медицинских техничара, хигијена у собама се редовно контролише али се о томе не воде никакве евиденције. Такође, према изјавама саговорника, једном мјесечно Завод за епидемиологију обавља хигијенску контролу соба, просторија и хране, једном годишње окрече се собе, а по потреби и чешће.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Према изјави директора, притвореници имају право на два сата дневно боравка на отвореном, иако понекад, због организације шетње, нису у

могућности да свима обезбиједи та два сата боравка на отвореном, и у том случају се о томе обавјештава Суд. Боравак на отвореном за затворенике је условљен класификационим групама, у којима су сврстани у павиљонима у којима су смјештени, тако да поједини затвореници имају право боравка на отвореном у трајању од два сата дневно а други неограничено - од јутарњих часова до 22.00 часа.

Осим шетње, затвореници имају могућност коришћења спортских терена и теретане, библиотеке, те разних секција (информатичка, музичка, резбарска, ликовна и др.)

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - Према изјави директора, сви затвореници имају право да у повјерењу разговарају са инспектором, државним омбудсменом, надлежним судом као и адвокатом, за шта постоје и посебне просторије. Сви затвореници, по свом избору, имају право да пишу и примају писма лицима ван установе, и упућују поднеске ради заштите својих права и законом заштићених интереса, док је то право притвореницима ограничено добијањем претходног одобрења Суда.

У Заводу се налази и више издвојених кутија за притужбе, у које затвореници могу убацивати анонимне пријаве, док таква кутија не постоји у Притворском одјељењу. Такође, сви затвореници имају право да се директно обраћају директору и упућују му представке и жалбе.

Затвореници имају на располагању и телефонске говорнице, које могу користити и при томе називати седам пријављених бројева. Разговори су ограничени на пет минута, након чега се разговор аутоматски прекида. Притвореници имају право да разговарају само са лицима с којима је Суд дозволио комуникацију.

Сви затвореници имају право на пријем посјета, пошиљки и пакета. Затвореници, у зависности од класификационе групе, имају право на редовне, ванредне, ресторанске и слободне посјете. Редовне посјете се остварују са члановима уже породице, а ванредне са осталим лицима, и по одобрењу директора. Ове посјете, у трајању од једног сата, обављају се у просторији за посјете која има пет мјеста. Током посјета искључен је физички контакт изузев поздрављања, а посјета се обавља под надзором дежурног затворског полицајца. Ресторанска посјета се обавља у мањем ресторану у којем се може конзумирати јело и пиће и у којем је дозвољен физички контакт.

Ова посјета је дозвољена само члановима уже породице и обавља се под надзором дежурног затворског полицајца. Слободне посјете су дозвољене само брачним и ванбрачним друговима. Оне се обављају у посебним просторијама, без видео-надзора, у којима се налази кревет са чистом постељином, клозетом и туш-кабином.

Притвореници посјете примају у посебној просторији и оне се обављају под надзором дежурног затворског полицајца. Затвореници имају право да примају пакете тежине до 10 килограма од чланова уже породице, и то једном мјесечно, а за вријеме празника одобрава се и додатни пакет, са садржајем намирница којих нема у затворској кантини, при чему храна мора бити фабрички упакована.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Матична књига притвореника и затвореника уредно се води за све затворенике и притворенике којима је кривичну санкцију или мјеру изрекао Суд БиХ. Извршеним прегледом досијеа затвореника и притвореника уочено је да се садржаји евиденција докумената не воде уредно, односно не евидентирају се сви документи који се налазе у досијеима, док у једном броју досијеа затвореника недостају упутни акти и акти о пријему.

На основу свега наведеног а у сврху побољшања услова боравка затворених и притворених лица у КПЗ Зеница, Независна комисија даје сљедеће:

ПРЕПОРУКЕ

1. Неопходно је побољшати услове боравка у Притворском одјељењу, јер су они незадовољавајући због неадекватних санитарних чворова. Наиме, све собе у Притворском одјељењу су двокреветне, а у њима се налазе санитарни чворови који су само дјелимично одвојени од остатка собе. С тим у вези, потребно је у свим собама у Притворском одјељењу уградити адекватне санитарне чворове са кабином и одговарајућом вентилацијом. С обзиром да се у Притворском одјељењу налазе и притворенице, потребно је додатно ангажовати затворске полицајце женског пола и организовати њихов рад током 24 часа, те физички одвојити просторије за жене од просторија за мушкарце.
2. Потребно је у досијеима затвореника евидентирати сваки документ односно уредно водити евиденцију докумената у досијеима.
3. Потребно је за све притворенике и затворенике отворити здравствене картоне и у њима уредно водити третмане и прописане терапије.
4. Потребно је хитно обезбиједити примарну здравствену заштиту у погледу лијечења, поправљања и вађења зуба, а у складу са чланом 71. ЗИКС-а.
5. Потребно је озбиљније приступити лијечењу зависника од наркотика у смислу омогућавања боље доступности препарата који смањују штету и омогућавају излечење зависника. Потребно је изнаћи боље и квалитетније моделе сарадње са цивилним здравственим установама у вези са увођењем нових метода лијечења зависника.
6. Иако на Форензичком одјељењу није било лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је Суд БиХ изрекао у кривичном поступку, неопходно је што хитније изван круга Завода и организационо измјестити Форензичко одјељење, а лица из тог одјељења премјестити у одговарајуће здравствене установе.
7. Неопходно је хитно у цјелини одвојити малољетне од пунољетних затвореника. Наиме, иако су малољетници смјештени у посебном павиљону, они су ипак током дана у сталном контакту са пунољетним затвореницима са којима дијеле заједнички круг за шетњу.

8. Потребно је уредно и редовно водити контролну књигу хране и то за сваки оброк и за сваки дан, а не, као што је сада случај, само за доручак и ручак. Такође, потребно је извршити обиљежавање узорака хране који се дневно одлажу у фрижидер (нпр. доручак, 4. мај 2012... итд). Потребно је одмах обезбиједити задовољавајуће хигијенске услове у просторијама за припрему и дистрибуцију хране.
9. У Пријемном одјељењу потребно је омогућити затвореницима приступ собама и кревету на више сати дневно ради дневног одмора.
10. Свим притвореницима потребно је омогућити боравак на отвореном простору, у трајању од најмање два сата дневно. Потребно је у Притворском одјељењу поставити кутију за анонимне притужбе притвореника као што је случај у павиљонима у којима су смјештени затвореници.
11. Потребно је донијети пропис (правилник о радном ангажовању) за све затворе у Федерацији БиХ, којим ће се прописати стандарди по којима затвореник стиче право на радни ангажман.

У КПЗ Зеница, начин додјеле радне обавезе је само дјелимично јасан (да је затвореник у „А групи“), остали елементи су дати несистематски и без професионалних стандарда те је неопходно успоставити јасне критеријуме и процедуре упућивања за радно ангажовање Правилником о класификацији и рекласификацији осуђених лица у класификационо-стимулативне групе у КПЗ-у Зеница. Потребно је створити већи простор са условима за веће радно ангажовање (запошљавање) затвореника и обезбиједити мјере заштите на раду у складу са чланом 92. ЗИКС-а.

12. Федералном министарству правде препоручује се хитно запошљавање особља које недостаје КПЗ-у Зеница а које је потребно за ресоцијализацију и преваспитавање затвореника, и то: психолога, социјалних радника, васпитача, стражара, лица за радни третман (ливница) посебно на радним мјеста на којима су запослени отишли у пензију или су премјештени по интерном конкурс у други завод, као и осталог особља које недостаје према систематизацији. Посебно се препоручује запошљавање додатног броја стражара, који би били ангажовани у другој и трећој смјени.
13. Потребно је потпуно реновирати или изградити нови Павиљон I у кругу Завода.
14. У Притворском одјељењу потребно је оспособити једну собу са два-три рачунара на којима би се притвореници припремали за одбрану уз помоћ компакт-дискова добијених од Суда БиХ.
15. Потребно је сервер видео-надзора спољних површина затвора (сервер се налази у згради коју користи особље запослено у Заводу Зеница) ставити у посебну просторију која се печати. О правилима употребе видео-надзора потребно је донијети интерни правилник.

Након детаљног обиласка и прегледа, генерални закључак Независне комисије је да у Казнено-поправном заводу Зеница затвореног типа нови објекти и они који су реновирани имају задовољавајуће услове за боравак затвореника, док у објектима који то нису (Павиљон I, Пријемно одјељење, Притворско одјељење) нису задовољавајући услови за боравак затвореника и притвореника, због чега се и даље препоручује стално улагање у објекте КПЗ Зеница.

4. Посјета КПЗ-у Бања Лука “Туњице”, 06. 06. 2012. године

Детаљна и најављена посјета Казнено-поправном заводу „Туњице“ у Бањој Луци обављена је 6. јуна 2012. године. Током посјете обављен је разговор са директором Раденком Вујасином, помоћником директора Рајком Продановићем, начелником Службе третмана Зораном Бенаком, референтом за извршење казне затвора Дарком Вујичићем и шефом кухиње Душком Вујмиловићем. Извршен је увид у документацију (матична књига затвореника и притвореника, лични листови и досијеи затвореника и притвореника, љекарски картони, контролна књига хране и седмични јеловници).

Извршеном посјетом утврђено је сљедеће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Затвореници су распоређени у седам васпитних колектива, смјештених у једном павиљону, затим у Пријемном одјељењу, Одјељењу са појачаним надзором и интензивним програмом поступања и Економији полуотвореног типа капацитета 10 затвореника, смјештеној ван круга Завода у Трну, општина Лакташи.

Павиљон за затворенике је капацитета 248 затвореника и састоји се од приземља и три спрата. Трећи спрат је недавно реновиран и има осам соба са по шест лежајева. Све собе су довољно велике са великим прозорима, ормарићима и ТВ пријемником. На трећем спрату налазе се и двије просторије за дневни боравак од којих је једна намијењена за пушаче а друга за непушаче, и у њима се налазе столови, столице, ТВ пријемник и дневна штампа. На том спрату је и једна посебна просторија за смјештај гардеробе, а у истој просторији се налази више ормарића, тако да сваки затвореник има свој ормарић у којем може држати своју гардеробу. На трећем спрату такође се налази чајна кухиња са електричним шпоретом и фрижидером, соба за дневни одмор са четири лежаја, ормарићима и ТВ пријемником, заједничким клозетом са шест одвојених кабина, и два заједничка купатила са шест одвојених туш-кабина и већим умиваоницима.

На првом и другом спрату налази се по 10 соба, са шест и осам кревета, капацитета по 64 затвореника, док се у приземљу налази осам соба, са шест, седам и осам кревета, капацитета 60 затвореника. Услови смјештаја на овим спратовима су слични условима на трећем спрату, али ипак мало лошији, с обзиром да је овај спрат недавно реновиран. И заједничка купатила на овим спратовима су у лошијем стању, с обзиром да немају одвојене туш-кабине него заједничке тушеве.

У приземљу се налазе четири собе, са посебним клозетима и тушевима, које представљају продужени стационар, и у њих се смјештају старија и болесна лица.

Пријемно одјељење састоји се од двије собе, са по осам лежаја, и капацитета 16 затвореника а у којима је у вријеме посјете затечено шест затвореника. Одјељење има заједнички клозет, купатило, те мањи отворени простор за боравак на отвореном.

Одјељење са појачаним надзором и интензивним програмом поступања састоји се од седам соба са два, четири и шест лежаја, а укупног капацитета 24 затвореника. У собама се, осим кревета, налазе и: сто и столице, ТВ пријемник, клозет са умиваоником и заједничким купатилом.

Притворско одјељење има 16 соба, од којих је осам четворокреветних а осам шестокреветних. Све собе су довољно велике са великим прозорима, столом и столицама, ормарићима, вентилатором, издвојеним клозетом и умиваоником, те заједничким купатилом.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - У Заводу постоји Служба за здравствену заштиту у којој су стално запослени једна докторица опште праксе, која ради сваки радни дан до 15.00 часова, те два медицинска техничара, који раде у смјенама од по 12 часова. Поред тога, у Завод долазе и стоматолог и психијатар, по потреби.

У Заводу постоји и стационар са шест лежаја.

Према наводима заводског особља, љекар свакодневно долази у Притворско одјељење и обавља прегледе притвореника који то затраже, а обавезно се обавља и преглед притвореника по њиховом доласку.

ИСХРАНА - Храна за затворенике припрема се у кухињи која је саставни дио Завода. Кухиња је чиста и уредна и у њој су запослени кувари и помоћно особље које чине затвореници. Храна се припрема на основу седмичних јеловника а посебно се припремају дијетални оброци. Постоји контролна књига хране коју потписује медицински техничар али се она не води уредно, односно не потписује се током викенда с обзиром да тада медицински техничари нису радно ангажовани. Према изјави шефа кухиње Душка Вујмиловића, од сваког obroка остављају се узорци хране и који се чувају у фрижидеру 24 сата.

Затвореници, распоређени у три смјене, обједују у трпезарији са 108 сједећих мјеста. Осим тога, затвореници на располагању имају и кафе-кухињу, која ради за вријеме слободних активности, те добро снабђевену продавницу (ради до 14.00 часова).

ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ – Већина затвореника личну хигијену одржава у заједничким купатилима, која се налазе на сваком спрату павиљона те у одјељењима. Изузетак су четири собе у приземљу павиљона у којима се смјештају болесни и старији затвореници а које имају своје клозете и тушеве. Заједничка купатила су у најбољем стању на трећем спрату павиљона. Имају одвојене туш-кабине, за разлику од осталих

купатила у којима су тушеви заједнички. Сви затвореници имају могућност свакодневног коришћења заједничких купатила.

Притвореници имају на располагању клозете смјештене у собама. Купатило је заједничко и притвореници га могу користити једном седмично, а по потреби и чешће.

Завод организује прање постелине сваких 15 дана у вешерају, у којем су запослени затвореници.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Према наводима заводског особља, притвореници имају право на два сата дневно боравка на отвореном. За то им на располагању стоје три бетонирана круга за шетњу са тушевима, али без додатних садржаја.

Затвореници смјештени у павиљону могу боравити на отвореном током слободних активности и то сваки дан од 10.00 до 13.00 часова те од 15.30 до 18.45 часова. Затвореници могу користити базен, спортске терене, теретану са справама за вјежбање а у току је постављање травнатог спортског терена.

Осим тога, затвореници могу учествовати у раду различитих секција (информатичка, ликовна, резбарска) те користити услуге библиотеке са око 7.000 наслова.

Затвореници смјештени у Пријемном одјељењу имају на располагању само мањи отворени простор без додатних садржаја.

Затвореници у Одјељењу са појачаним надзором имају на располагању круг за шетњу, са мањом теретаном и кошом, који могу користити сат и по дневно.

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - Према наводима заводског особља, сви затвореници имају право да у повјерењу разговарају са инспектором, државним омбудсменом, представницима надлежног суда као и адвокатом, за што постоје и посебне просторије. Сви затвореници имају право да пишу писма особама ван установе по свом избору, и да примају и упућују поднеске ради заштите својих права и законом заштићених интереса, док је то право притвореницима ограничено добијањем претходног одобрења од Суда.

У Заводу не постоје издвојене кутије за притужбе у које затвореници и притвореници могу убацивати анонимне пријаве.

Затвореници имају на располагању и телефонске говорнице које могу користити а при томе могу контактирати седам претходно пријављених бројева. Већина затвореника те говорнице могу користити свакодневно, осим затвореника у Одјељењу са појачаним надзором, који говорницу могу користити једном седмично у трајању од 10 минута. Притвореници имају право да разговарају само са особама са којима је комуникацију дозволио Суд.

Сви затвореници имају право на пријем посјета, пошиљки и пакета те право на редовне и слободне посјете. Редовне посјете трају један сат, и то у посебној просторији са више столова и столица, под визуелним надзором заводског полицајца. За слободне,

односно брачне посјете одвојене у двије посебне просторије са креветима, без видео-надзора. Те собе су у лошем стању и потребно их је реновирати.

Притвореници имају право на пријем посјета уз претходно одобрење Суда.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Матична књига и персонални досијеи са пописом свих прилога уредно се воде а за све затворенике и притворенике којима је кривичну санкцију или мјеру изрекао Суд БиХ постоје уредни упутни акти Суда или рјешења о одређивању притвора који се, заједно са осталим важнијим документима (лични лист, изјава о упознавању са законима и правилницима, послати захтјеви, примљени акти), држе у досијеима затвореника и притвореника.

На основу свега наведеног а у сврху побољшања услова боравка затворених лица у КПЗ “Туњице”, Независна комисија даје сљедеће

ПРЕПОРУКЕ

1. Извршеним прегледом утврђено је да су услови за смјештај затвореника на трећем спрату павиљона најбољи јер су просторије недавно реновиране. С тим у вези, ради изједначавања услова боравка свих затвореника у Заводу, потребно је реновирати и остале спратове у којима су смјештени затвореници. Потребно је интензивирати радње на изградњи новог пријемног одјељења.
2. Неопходно је што хитније реновирати заједничка купатила, осим оних која су смјештена на трећем спрату павиљона, те заједничке тушеве замијенити са туш-кабинама, чиме ће се допринијети заштити приватности затвореника.
3. Потребно је у сваком васпитном колективу и притворском одјељењу поставити закључане кутије за убацивање анонимних предствки затвореника и притвореника, те да њихов кључ има директор, који ће и запримати те анонимне представке.
4. Потребно је уредно и редовно водити контролну књигу хране и то сваки дан а не, као што је сада био случај, само радним данима.
5. Потребно је побољшати услове боравка притвореника с циљем побољшавања садржаја круга за шетњу. Наиме, притвореницима је омогућен боравак на отвореном у трајању од два сата дневно, али они то вријеме проводе на бетонираним површинама без икаквих садржаја, за разлику од затвореника који на располагању имају чак и базен.
6. Потребно је затворенике и притворенике који су осуђени, односно притворени од Суда БиХ упознати са одредбама Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера, и осталим државним прописима о чему ће потписати и изјаву о упознавању која ће се чувати у њиховим досијеима. Наиме, прегледом персоналних досијеа утврђено је да се затвореници упознају само са ентитетским а не и са државним ЗИКС-ом.

7. Потребно је увести праксу да медицинско особље дијели лијекове у вечерњим сатима, те тако избјећи могуће злоупотребе као и то да затворска стража нестручно дијели лијекове затвореницима, на шта је сада приморана.
8. Потребно је затвореника Ж. Ђ., чим се за то стекну услови, пребацити у затвор Бијељина или неки други завод који би био ближе мјесту пребивалишта породице, како би га могли чешће посјећивати чланови породице и друга лица, а све у складу са чл. 17.1. Европских затворских правила.
9. Потребно је уредити и опремити просторију и за вјернике исламске вјероисповијести, као и остварити сарадњу са Исламском вјерском заједницом како би се обезбиједили услови за задовољавање вјерских потреба лица смјештених у Заводу.

Након детаљног обиласка и прегледа, генерални закључак Независне комисије је да Казнено-поправни завод “Туњице” у Бањалуци има врло добре услове за боравак затвореника, а док се услови боравка притвореника могу побољшати.

5. Посјета КПЗ-у Бихаћ, 28. 09. 2012.

Детаљна и најављена посјета Казнено-поправном заводу Бихаћ обављена је 28. 09. 2012. године. Током посјете обављен је разговор са директором Мухамедом Кркићем, шефом кухиње Хусом Џафићем, љекаром Сулејмановићем и медицинском сестром Аидом Мемагић. Остварен је увид у документацију (матична књига затвореника, личних листова и досијеа затвореника и притвореника, љекарски картони, контролна књига хране и седмични јеловници).

Током посјете утврђено је следеће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Већина затвореника смјештена је у један васпитни колектив са 17 спаваоница у којима су, зависно од величине, од два до 12 затвореника. У собама се налазе кревети, сто, столице, ормарићи и ТВ пријемник а све собе су стално откључане тако да се затвореници могу слободно кретати по ходницима и спољашњем кругу који се налази испред колектива. Све собе су у релативно добром стању, али се у већини налази више некоришћених, односно празних лежајева који непотребно смањују простор соба.

Једна соба служи као стационар и има седам кревета, сто, столице, ормариће и један умиваоник. Двије собе су издвојене од осталих и у њима се смјештају затвореници сврстани у класификациону групу Ц. У собама се налазе по четири лежаја, клозет и умиваоник и у њима, у тренутку посјете, није затечен ниједан затвореник. Једна соба са два лежаја намијењена је за старија лица и има засебно купатило.

Седам затвореника је смјештено у посебно одјељење које се налази изван зида Завода и окружено је само жичаном оградом. Одјељење се састоји од једног објекта са двије собе и заједничким клозетом и купатилом и капацитета је 12 особа.

Притвореници су смјештени у Притворском одјељењу одвојено од затвореника. Притворско одјељење има осам соба од којих су прве двије намијењене за боравак жена и издвојене су од осталих и у којима у тренутку посјете нису затечени притвореници. У првој соби се налази један кревет, клима-уређај, ТВ пријемник сто и столица те клозет и купатило са бојлером. Друга соба је прилагођена инвалидима јер нема праг а има и прилагођен клозет. Осталих шест соба су исте величине и у њима се налази по четири лежаја са клима-уређајем, ТВ пријемником, столом и столицама те клозетом и купатилом. Све собе имају тастер помоћу којег у свако доба могу позвати затворског стражара који се налази у ходнику.

Завод има и нови објекат чија је изградња у завршној фази капацитета 40-ак особа и у којем је планирано да буде смјештено Пријемно-отпусно одјељење.

Завод нема самице него се користе собе Притворског одјељења из којих се за ту сврху износи намјештај.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - Завод има службу за здравствену заштиту али у њој тренутно није стално радно ангажован љекар него само два медицинска техничара који раде прву и другу смјену. Завод је на основу уговора о раду ангажовао једног љекара опште праксе који долази сваког понедељка а по потреби и чешће. Завод није радно ангажовао љекаре специјалисте тако да се специјалистички прегледи обављају у здравственим установама ван Завода.

Завод има и једну собу у васпитном колективу са седам лежајева која се користи као стационар.

ИСХРАНА - Храна за затворенике припрема се у кухињи која је саставни дио Завода. Кухиња је чиста и уредна а храна се припрема на основу седмичних јеловника које потписују кувари, представник затвореника и директор. Посебно се припрема дијетална храна за затворенике којима је она потребна. Контролна књига хране се не води уредно, односно од марта 2012. године она се уопште не води а раније се водила само за доручак и ручак а не и за вечеру. Према изјави шефа кухиње Хусе Џаферовића, узорци хране од сваког obroка се похрањују у фрижидер и чувају 72 сата. Увидом је утврђено да се у фрижидеру налазе пластичне кутије са натписом врсте хране али није евидентиран датум похрањивања. По изјави шефа кухиње Хусе Џаферовића, хране има у довољној количини за све затворенике те до сада није било притужби на њен квалитет.

Осуђеници једу у трпезарији која се налази поред кухиње са 50-ак сједећих мјеста, и то у двије смјене. Притвореници једу у својим собама, гдје им се храна доноси.

Завод нема кантину, али сви затвореници имају могућност да посредством управе Завода једном седмично набаве прехранбене и друге производе које наруче.

ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ – Већина затвореника личну хигијену одржава у заједничким купатилима и клозетима. На располагању им је једно купатило са осам тушева који нису физички одвојени један од другог и који редовно користе два пута седмично а по потреби и чешће те заједнички клозет са два умиваоника, три писоара и три затворене кабине, од којих је једна прилагођена лицима са инвалидитетом. Осим тога, у колективу се налазе још два мања клозета са умиваоником. Једна соба, која је намијењена за смјештај старијих лица, има купатило, а двије собе које су намијењене за смјештај затвореника сврстаних у класификациону групу Ц имају клозете и умиваонике.

Већина притвореника личну хигијену одржава у клозетима и купатилима који се налазе у оквиру соба и који се већином састоје од чувачца, туш-кабине и умиваоника и немају врата, односно само су са три стране одвојени од остатка собе. Изузетак је соба која је прилагођена за лица са инвалидитетом која има само клозет а нема купатило тако да би се притвореници који би били тамо смјештени купали у заједничким купатилима.

У соби намијењеној за жене притворенике купатило и клозет су са три зида и параваном одвојени од остатка собе и имају и мању каду за купање.

Завод организује прање постељине једном седмично, и то у вешерају у којем су запослени затвореници.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Према изјави заводског особља, затвореници редовно и свакодневно бораве на отвореном и за то им је на располагању мањи круг за шетњу покривен видео-надзором. У кругу за шетњу налази се клупа за сједење и простор за велики шах, а мањи дио круга је наткривен тако да га притвореници могу користити и по лошем времену.

Затвореници могу стално боравити на отвореном будући да собе у којима су смјештени нису закључане. Затвореници тако имају право на стални приступ кругу за шетњу у којем се налази чајна кухиња, шадрван, сто за стони тенис и клупе. Изузетак су затвореници који су смјештени у собе намијењене за класификациону групу Ц, а који на располагању имају мањи одвојени круг за шетњу, без додатних садржаја. Затвореници имају на располагању и дневни боравак са сећијама, столовима, ТВ пријемником, друштвеним играма и дневном штампом. Осим тога, затвореници могу користити и један земљани терен за фудбал, солидно опремљену библиотеку, просторије информатичке секције са више рачунара те одлично опремљену теретану са клима-уређајем.

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - Према изјави директора сви затвореници имају право да у повјерењу разговарају са инспектором, државним омбудсменом, надлежним судом као и адвокатом, за шта постоје и посебне просторије. Сви затвореници имају право да пишу писма особама ван установе по свом избору и да примају и упућују поднеске ради заштите својих права и законом заштићених интереса, док је то право притвореницима ограничено и морају најприје добити одобрење од Суда.

У Заводу се налази и издвојена кутија за притужбе у коју затвореници могу убацивати анонимне пријаве. Наведена кутија се налази у ходнику васпитног колектива и кључ од те кутије има само директор који је отвара и преузима представке. Сви затвореници такође имају право да се директно обраћају директору на молбе за лични разговор (“замолбени рапорт”).

Затвореници имају на располагању четири телефонске говорнице које се налазе у кругу васпитног колектива и које могу неограничено користити, али могу позивати само седам телефонских бројева. Притвореници на располагању имају двије говорнице које се налазе у ходнику и које могу користити два пута дневно по 10 минута те једном дневно за временски неограничен разговор са браниоцем.

Сви затвореници и притвореници имају право на пријем редовних посјета, пошиљки и пакета. Све пакете прегледава затворска стража те је након тога дозвољен и унос домаће хране.

Затвореници и притвореници примају посјете у једној просторији која има четири кабине, од којих су три за посјете без физичког контакта, односно затвореник и посјетилац су раздвојени стакленом преградом. Према изјави заводског особља, ова просторија је довољно велика будући да многи затвореници не примају посјете јер користе ванзаводске погодности. Завод не организује ресторанске посјете, али за ту сврху користе мањи парк који се налази испред објекта и у којем затвореници могу примати посјете.

Затвореници имају право и на интимне посјете у једној помоћној просторији поред теретане у којој се налази један брачни кревет. Ова просторија је безусловна за ове намјене јер нема купатило а клозет се налази у ходнику поред теретане.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Лични досијеи затвореника не воде се у складу са Упутством о матичним књигама, досијеу и начину одређивања третмана затвореника (“Службени гласник БиХ”, број 34/05). Наиме, ниједан прегледани лични досије нема садржај евиденције докумената а ни потврду о пријему притвореника и осуђеника. Такође је утврђено да у појединим досијеима недостају документи који би се тамо морали налазити.

На основу свега наведеног а у сврху побољшања услова боравка затвореника у КПЗ-у Бихаћ, Независна комисија даје сљедеће:

ПРЕПОРУКЕ

1. Личне досијее затвореника потребно је водити у складу са Упутством о матичним књигама, досијеу и начину одређивања третмана затвореника (“Службени гласник БиХ“, број 34/05”). У том смислу потребно је да сви лични досијеи садрже евиденцију докумената те све потребне документе (потврду о пријему притвореника и осуђеника, изјава о упознавању са законским прописима, рјешење о радном ангажману и накнади за рад, рјешење о дисциплинској санкцији итд.).

2. У вези са исхраном затвореника и притвореника, потребно је:
 - 2.1. У складу са чланом 40. став 5. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ узорке хране која се припрема у Заводу чувати у фрижидеру 72, а не 24 сата, што је садашња пракса.
 - 2.2. У складу са чланом 45. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције мјере притвора или других мјера БиХ, лекар је обавезан да најмање једном седмично, а други здравствени радник сваки дан обилази кухињу и провјерава хигијенске услове, начин припремања хране, квалитет намирница и калоричну вриједност хране као и здравствено стање лица која раде у кухињи те да о томе води књигу контроле кухиње.
 - 2.3. У складу са чланом 45. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције мјере притвора или других мјера БиХ, уредно водити књигу исхране јер је утврђено да се од марта 2012. године она уопште не води, док се у ранијем периоду водила само за доручак и ручак, а не и за вечеру.
3. Неопходно је да Завод формира Пријемно одјељење у складу са чланом 136. Закона о извршењу кривичних санкција БиХ у оквиру којег ће утврђивати предлог третмана затвореника, што је неопходан услов за поступак њихове ресоцијализације.
4. Министарство правде треба да предузме потребне активности с циљем запошљавања додатних службеника (затворске страже, психолога, педагога) који су неопходни за функционисање новог објекта.
5. Министарство правде треба да предузме потребне активности с циљем уступања Заводу неперспективне војне имовине на подручју општине Бихаћ, што би омогућило повећање капацитета Завода и премјештање једног дијела затвореника.
6. Неопходно је у складу са чланом 43. Закона о извршењу кривичних санкција у БиХ побољшати здравствену заштиту, и с тим циљем:
 - 6.1. Лекара стално ангажовати у заводској амбуланти као и организовати редовне специјалистичке прегледе у Заводу.
 - 6.2. Организовати здравствену заштиту затвореника у заводској амбуланти током 24 часа дневно, те с тим циљем запослити додатне медицинске раднике, који би радили и трећу смјену.
 - 6.3. Склопити уговор са Кантоналном болницом у Бихаћу, Одјељењем за болести зависности или неуропсихијатријом, ради успостављања квалитетније праксе лијечења болесника зависника од опијата, којих је $\frac{1}{4}$ у односу на укупан број затвореника.

7. Неопходно је и формирање додатних радних јединица унутар Завода, у којима би затвореници били радно ангажовани, с обзиром на садашње ограничене могућности Завода да радно ангажују затворенике, што представља битан фактор њиховог преваспитавања и ресоцијализације. С тим циљем препоручује се регистрација привредне јединице, како би се већина затвореника могла ангажовати.
8. Некоришћене кревете неопходно је изнијети из соба, јер собе изгледају пренатрпано и смањен је слободан простор у њима.
9. Потребно је да Завод, у складу са чланом 58. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције мјере притвора или других мјера БиХ, што хитније обезбиједи просторије за слободне посјете, у којима ће се налазити лежај, чиста постељина и санитарни чвор, јер су садашње неодговарајуће.
10. Потребно је да Завод обезбиједи услове за ресторанске посјете, односно посјете у којима ће затвореници остваривати несметани контакт са члановима своје породице. С тим циљем потребно је преуредити парк, који се тренутно користи за ту сврху, те поставити клупе и надстрешницу.
11. У собама притворског одјељења потребно је преуредити и санитарне чворове, те у складу са чланом 28. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције мјере притвора или других мјера БиХ на собама поставити врата како би се приликом коришћења обезбиједила потпуна заштита приватности.
12. За вјерске потребе католичких и православних вјерника потребно је створити услове, односно опремити просторије.

Након детаљног обиласка и прегледа, генерални закључак Независне комисије је да Казнено-поправни завод Бихаћ има задовољавајуће услове за боравак затвореника а који ће бити знатно побољшани испуњавањем наведених препорука.

6. Посјета КПЗ-у Добој, 18. 10. 2012.

Детаљна и најављена посјета Казнено-поправном заводу Добој обављена је 18. 10. 2012. године. Током посјете обављен је разговор са директором Бранком Милетићем, начелником службе обезбјеђења Драганом Славуљицом, куварима Велимиром Матићем и Вукославом Јовановићем, љекаром Сашом Миличевићем и медицинским техничаром Момчилом Лукићем. Извршен је увид у документацију (матична књига затвореника, личних листова и досијеа затвореника и притвореника, љекарски картони, контролна књига хране, јеловници и евиденција шетњи).

Извршеном посјетом утврђено је следеће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Затворници су смјештени у три васпитна колектива. Први и други васпитни колектив смјештени су заједно и имају 50 затвореника распоређених у 11 соба у којима се, у зависности од величине, налазе 3-10 затвореника. Извршен је обилазак соба у којима су смјештени затвореници којима је кривичну санкцију изрекао Суд БиХ, и то: собе број 5 у којој има три кревета и собе број 7 у којој има 8 кревета. Све собе су индентично намјештене, односно у њима се налазе само кревети и мањи ормарићи. С обзиром да сви кревети нису попуњени, има довољно простора, али ипак би било боље да се кревети који се не користе избаце из соба. Такође се стиче дојам да је у собама мрачно јер су прозори мали те кроз њих не допире довољно дневне свјетлости. Извршен је и обилазак собе број 8 у којој се налази 12 кревета и собе број 11 са 14 кревета, те је утврђено да се и у њима налази индентичан намјештај и мали прозори.

У ходнику испред соба налазе се ормарићи у којима затвореници држе своје ствари. При томе сваки затвореник има свој ормарић са кључем. У колективима се налазе и два већа дневна боравка, један за пушаче а други за непушаче. У дневним боравцима има више столова и столица, ТВ пријемник, ДВД уређај и друштвене игре.

Трећи васпитни колектив се налази на спрату објекта и то је Одјељење са појачаним надзором које има осам четворокреветних соба а свака има ТВ пријемник, клозет и купатило.

На спрату се налазе и четири самице са креветом, клозетом и лавабоом. Самице су чисте и уредне са довољно дневног свјетла.

Притвореници су смјештени у Притворско одјељење које има 13 соба, од којих је једна шестокреветна а остале су четворокреветне. У собама се налазе кревети на спрат, сто и столице, ормарићи, ТВ пријемник и одвојени санитарни чвор и купатило. Свака соба има тастер за аларм.

Према изјави заводског особља, медицински техничари редовно обављају хигијенску контролу соба, али се о томе не воде евиденције.

Просторије Завода, осим соба, санитарних чворова и купатила те просторија за интимну посјету, покривене су са 32 надзорне камере а приступ серверу има само директор.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - У Заводу постоји служба за здравствену заштиту, али у њој тренутно није стално радно ангажован лекар него само два медицинска теничара који раде само прву и другу смјену, односно од 7.00 до 19.00 часова, а након тога долазе по позиву. Завод је на основу уговора о раду ангажовао једног лекара опште праксе који у Завод долази три пута седмично а по потреби и чешће. Завод није радно ангажовао лекаре специјалисте тако да се специјалистички прегледи обављају у здравственим установама ван Завода, односно у дому здравља и Општој болници. Према изјави заводског особља, терапија затвореницима се даје до 19.00 часова а

уколико је потребно, након тога онда им терапију дају, по упутама медикара, службеници затворске страже.

ИСХРАНА - Храна за затворенике припрема се у кухињи која је саставни дио Завода. Кухиња је чиста и уредна а храна се припрема на основу јеловника који се праве за 15 дана и који потписују кувар, економ, медикар и представник затвореника. Посебно се припрема дијетална храна за затворенике којима је она потребна и храна за затворенике исламске вјероисповијести. Књига исхране се води уредно и за сваки оброк а потписује је медицински техничар. Према изјави куvara Велимира Матића и Вукослава Јовановића, узорци хране од сваког obroка се похрањују у фрижидер и чувају се под кључем 24 сата. Извршеним увидом утврђено је да се у фрижидеру налазе узорци хране од јучерашњег дана. По изјави куvara хране има у довољној количини за све затворенике те до сада није било притужби на њен квалитет.

Затвореници једу у трпезарији која се налази поред кухиње, а притвореници у својим собама гдје им се храна доноси. У трпезарији се налази и фрижидер који могу користити затвореници за своје потребе.

Завод има и кантину са основним производима а затвореници и притвореници могу наручити и остале производе који се набављају.

ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ – Већина затвореника личну хигијену одржава у заједничким купатилима и санитарним чворовима. На располагању су им два заједничка санитарна чвора, од којих се у једном налазе двије одвојене кабине и три лавабоа а у другој се налазе три одвојене кабине и два лавабоа. Сви санитарни чворови су чисти и уредни а сваки затвореник у свако доба дана има могућност несметаног приступа. Заједничко купатило има осам тушева који нису одвојени један од другог и које затвореници могу користити једном седмично а по потреби и чешће.

Притвореници и затвореници смјештени у Одјељењу са појачаним надзором користе санитарне чворове и купатила која су смјештена у собама. Затвореници који су упућени у самице користе санитарне чворове које се налазе у самицама те заједничка купатила.

Завод организује прање постељине једном седмично, и то у вешерају у којем су запослени затвореници.

У кругу Завода налази се и берберица у којој је запослен затвореник и у којој сви затвореници имају бесплатно шишање.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Према изјави заводског особља, затвореници редовно и свакодневно бораве на отвореном и за то им је на располагању круг за шетњу покривен видео-надзором. У кругу за шетњу налази се клупа за сједење, кош, сто за стони тенис и чесма.

Према изјави заводског особља, затвореници устају у 6.00 часова а након јутарње тоалете собе се закључавају у 6.30 часова. Затвореници имају право на поподневни

одмор од 14.00 до 18.00 часова, када се собе откључавају, те на вечерњи одмор од 20.00 до 22.00 часова, када одлазе на спавање, а суботом до 23.00 часа, а на захтјев и дуже. У међувремену затвореници се налазе на послу, кругу за шетњу или у дневном боравку.

Затвореници могу користити и солидно опремљену теретану, али само они који су радно ангажовани, те солидно опремљену библиотеку и видеотеку.

Затвореници смјештени у Одјељењу са појачаним надзором за шетњу користе терасу која је једним дијелом наткривена и на којој се налази телефонска говорница и сто за стони тенис.

Притвореници такође користе посебну терасу која је једним дијелом наткривена и у којој се налазе клупе и сто за стони тенис. Сваком притворенику је омогућена шетња у трајању од два сата, о чему се уредно води евиденција шетњи.

Према изјави заводског особља, у току је оснивање информатичке секције а постоје просторије за ликовну и резбарску секцију, али за њих нема заинтересованих затвореника.

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - Према изјави директора, сви затвореници имају право да у повјерењу разговарају са инспектором, државним омбудсменом, надлежним судом као и адвокатом, за што постоје и посебне просторије. Сви затвореници имају право да пишу писма особама ван установе по свом избору и да примају и упућују поднеске ради заштите својих права и законом заштићених интереса а док је то право притвореницима ограничено добијањем претходног одобрења од Суда.

У Заводу се налазе и издвојене кутије за притужбе у коју затвореници и притвореници могу убацивати анонимне пријаве. Наведене кутије се налазе у ходнику васпитног колектива и кључ од тих кутија има начелник службе обезбјеђења. Такође и сви затвореници имају право да траже да разговарају са директором на основу писменог захтјева који достављају васпитачу, а сам директор једном мјесечно организује и састанке са затвореницима васпитног колектива.

Затвореници и притвореници могу свакодневно користити телефонске говорнице, с тим што затвореници могу комуницирати само са седам претходно одобрених телефонских бројева а док притвореници могу комуницирати само са особама које је одредио Суд.

Сви затвореници и притвореници имају право на пријем редовних посјета, пошиљки и пакета. Затвореници посјете примају у посебној просторији која је покривена видео-надзором а док притвореници посјете примају у другој просторији у којој су посјетилац и притвореник раздвојени стакленим зидом који онемогућава физички контакт.

Затвореници имају право и на интимне посјете у једној добро опремљеној соби у којој се налази брачни кревет, сто са двије фотеље, ТВ пријемник, ЦД уређај и клозет са купатилом.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Матична књига затвореника и притвореника као и досијеи затвореника и притвореника уредно се воде. У сваком досијеу притвореника налазе се рјешења суда о одређивању и продужавању притвора, потврда о преузимању особе у завод те изјава притвореника да није имао примједба приликом пријема.

На основу свега наведеног а у сврху побољшања услова боравка затворених лица у КПЗ-у Добој, Независна комисија даје сљедеће:

ПРЕПОРУКЕ

1. Потребно је побољшати услове боравка у собама и у том смислу:
 - 1.1. У складу са чланом 27. ставом 2. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст “Службени гласник БиХ”, број 55/09) поставити веће прозоре који ће обезбиједити довољно дневног свјетла.
 - 1.2. Некоришћене кревете избацити из соба како би се добио додатни простор и на тај начин побољшали услови боравка у појединим собама.
 - 1.3. У складу са чланом 36. ставом 1. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09) у свакој соби поставити по један ТВ пријемник.
2. Неопходно је да Завод формира Пријемно одјељење у складу са чланом 136. Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других, мјера (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 12/10) у окивру којег ће утврђивати предлог третмана затвореника, што је неопходни услов за поступак њихове ресоцијализације.
3. Неопходно је побољшати здравствену заштиту те у складу са чланом 73. ставом 1. Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других, мјера (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 12/10) стално ангажовати љекара у заводској амбуланти као и организовати редовне специјалистичке прегледе у Заводу. Такође је потребно организовати здравствену заштиту затвореника у заводској амбуланти током 24 сата дневно и с тим циљем запослити додатне медицинске раднике који би радили и трећу смјену.
4. Везано за одржавање личне хигијене и хигијене у собама, потребно је:
 - 4.1. Притвореницима омогућити купање најмање једном дневно а у складу са чланом 25. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст “Службени гласник БиХ”, број 55/09).
 - 4.2. У складу са чланом 32. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст -

“Службени гласник БиХ”, број 55/09), да лекар или други здравствени радник Завода једном седмично врши контролу хигијене у собама и о томе води посебну евиденцију.

5. У вези са исхраном затвореника и притвореника, потребно је:
 - 5.1. У складу са чланом 40. ставом 5. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09) узорке хране која се припрема у Заводу, чувати у фрижидеру 72, а не 24 сата, што је садашња пракса.
 - 5.2. У складу са чланом 45. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09), лекар је обавезан да најмање једном седмично, а други здравствени радник сваки дан, обилази кухињу и провјерава хигијенске услове, начин припремања хране, квалитет намирница и калоричну вриједност хране као и здравствено стање лица која раде у кухињи, те да о томе води књигу контроле кухиње.
 - 5.3. У складу са чланом 41. став 1. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09), храна се мора припремати на основу седмичних јеловника а не на основу 15-дневних, што је садашња пракса.
6. Неопходно је побољшати могућности Завода за радно ангажовање затвореника те с тим циљем формирати додатне радне јединице, а што ће представљати битан фактор преваспитавања и ресоцијализације затвореника.
7. Побољшати садржаје слободних активности затвореника као допунски облик општег и стручног образовања ради стицања позитивних навика за рационално коришћење слободног времена послје пуштања на слободу у складу са чланом 87. Закона о извршењу кривичних санкција БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 12/10). С тим циљем потребно је да Завод организује додатне секције у којима би били ангажовани затвореници.
8. Потребно је да Завод донесе Правилник о коришћењу видео-надзора који ће јасно регулисати поступак за приступ серверу и прегледање снимака са надзорних камера као и да јасно пропише која су лица овлашћене за те радње.

Након детаљног обиласка и прегледа, генерални закључак Независне комисије је да Казнено-поправни завод Добој има задовољавајуће услове за боравак затвореника и притвореника а нарочито ако се узме у обзир да је смјештен у урбаном дијелу града и да има ограничене могућности проширења својих капацитета.

7. Посјета КПЗ-а Орашје, 19. 10. 2012.

Детаљна и најављена посјета Казнено-поправном заводу Орашје обављена је 19. 10. 2012. године. Током посјете обављен је разговор са директором Ивом Ивкићем, надзорником страже Жељком Жупарићем, куваром Паво Јањићем и медицинским техничаром Славицом Криштић. Извршен је увид у документацију (матична књига затвореника, личних листова и досијеа затвореника и притвореника, љекарски картони, контролна књига хране, јеловници и евиденција шетњи).

Обављеном посјетом утврђено је слjedeће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Затвореници и притвореници су смјештени у три двоспратне зграде.

У првој згради, у приземљу, смјештено је Одјељење број 10, које има пет четворокреветних соба. У собама се налазе по четири кревета, сто, столице, ормарићи, тастер за аларм те издвојено купатило са клозетом. Све собе су чисте, уредне и са довољно дневног свјетла. У собама се налази и ТВ пријемник и ДВД уређај а које су, уз одобрење управе Завода, набавили затвореници. У овом одјељењу се налази и већи дневни боравак са столовима, столицама и ТВ пријемником, али без додатних садржаја. На спрату зграде налазе се просторије Одјељења број 11, али оно још увијек није усельено.

У другој згради на првом спрату смјештено је Одјељење број 8, које има девет четворокреветних соба у којима су смјештена 24 затвореника. У овом одјељењу се налази једна соба покривена видео-надзором. У приземљу је смјештено Одјељење број 9, са пет четворокреветних и једном двокреветном собом у којима је смјештено 17 затвореника. Све собе имају исти намјештај, односно кревете, сто, столице, тастер за аларм те издвојено купатило са клозетом. Све собе су чисте и уредне са довољно дневног свјетла. Собе имају и ТВ пријемнике које су, по одобрењу, набавили затвореници. Одјељења имају и по један дневни боравак са столовима, столицама и ТВ пријемником.

У трећој згради на спрату је смјештено Одјељење број 7, које има пет четворокреветних и двије двокреветне собе са истим намјештајем и условима као и у другим собама. У приземљу је смјештено Притворско одјељење, са шест четворокреветних и једном двокреветном собом. Све собе су чисте и уредне са довољно дневног свјетла и у њима се налазе кревети, сто и столице, ТВ пријемник и тастер за аларм те издвојени санитарни чвор, али без купатила, тако да користе заједничко купатило.

Завод има и двије једнокреветне собе за појачани третман у којима се налази кревет, санитарни чвор, лавабо и тастер за аларм. Собе су чисте, уредне и имају довољно дневног свјетла.

Постоје и три самице са креветом, санитарним чвором и лавабоом. Све самице имају прозоре тако да у самицама има довољно дневног свјетла и свјежег ваздуха.

Све просторије КПЗ-а Орашје, осим соба, купатила и санитарних чворова те соба за интимне посјете покривене су видео-надзорним камерама. Према изјави директора, приступ серверу видео-надзора имају само директор и референт који је за то одређен, али о томе не постоји правилник.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - У КПЗ-у Орашје постоји служба за здравствену заштиту, али у њој тренутно није стално радно ангажован љекар, него само два медицинска техничара који раде само прву и другу смјену, од 7.00 до 19.00 часова, а након тога долазе по позиву. Завод је на основу уговора са болницом у Орашју ангажовао једног љекара неуропсихијатра и једног љекара интернисту који долазе једном седмично а по потреби и чешће.

На упит представника Независне комисије, медицински техничар је дао јасне и прецизне одговоре о начину поступања са затвореницима који су зависни од наркотика, по чему се да закључити да се у лијечењу ових затвореника примјењују процедуре које одговарају стандардима поступања, тј. обавјештавање љекара, упута у дом здравља, правилан приступ према примјени лијекова итд. За лијечење болести зависности код затвореника и притвореника развијене су процедуре одвикавања или лијечења, а добро развијен систем доступности хитне медицинске интервенције пружа сигурност штићеницима и Управи. Према изјави медицинског техничара, којег смо затекли на радном мјесту, госпође Славице Криштић, затвор има развијену сарадњу са Центром за детоксикацију у Тузли. Метадон у течном облику је доступан штићеницима уз контролу дозе од неуропсихијатра. Такође, информисала нас је да имају око 35 зависника којима пружају разне нивое здравствене заштите, од лијекова за смирење до метадона.

Медицински блок од приручне опреме има: апарате за мјерење притиска, шећера и вагу.

Посјета медицинском блоку и разговор са госпођом Криштић оставила је на нас изузетан утисак да се ради о добро уиграном тиму који има развијене процедуре лијечења штићеника и доступне лијекове. Једина наша замјерка је подјела лијекова у ноћној смјени од затворске страже пацијентима штићеницима.

Према изјави заводског особља, терапија затвореницима се даје до 19.00 часова, а након тога, ако је потребно, терапију им дају службеници затворске страже, према упутама медицинара.

ИСХРАНА - Храна за затворенике и притворенике припрема се у кухињи која је саставни дио завода. Кухиња је чиста и уредна а храна се припрема на основу седмичних јеловника које потписују кувар и директор. Посебно се припрема дијетална храна за затворенике којима је она потребна као и затвореницима исламске вјероисповијести. Књига исхране се уредно води и потписује је медицински техничар за сваки оброк. Према изјави куvara Паве Јањића, узорци сваког obroка се похрањују у фрижидер и чувају 24 часа. Извршеним увидом утврђено је да се у фрижидеру налазе пластичне кутије са узорцима хране од јучерашњег дана. По изјави куvara Паве

Јањића, хране има у довољној количини за све затворенике, те до сада није било притужби на њен квалитет.

Затвореници једу у трпезарији која се налази у склопу кухиње, а притвореници једу у својим собама, гдје им се храна доноси.

Завод има и кантину у којој затвореници и притвореници могу наручивати производе па чак и наручивати готову храну. Поред тога, притвореници на располагању имају и један заједнички фрижидер који се налази у ходнику и у којем могу држати своју храну и сокове.

ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ – Затвореници личну хигијену одржавају у санитарним чворовима и купатилима који се налазе у собама а одвојени су преградним зидом, што обезбјеђује потпуну заштиту приватности приликом коришћења. Изузетак су двије собе за појачани третман и три самице које имају само санитарни чвор, а купање се обавља у заједничком купатилу које има четири одвојене туш-кабине.

Притвореници у собама имају на располагању само санитарне чворове који су такође преградним зидом одвојени те је на тај начин омогућена потпуна заштита приватности приликом његовог коришћења. Притвореници имају могућност коришћења заједничког купатила које се састоји од четири одвојене туш-кабине. Према изјави заводског особља, притвореници имају могућност коришћења заједничког купатила четири пута седмично у лјетном периоду а три пута у зимском периоду.

Завод организује прање постелине у вешерају у којем су запослени затвореници а постелина се мијења сваких 15 дана.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Према изјави заводског особља, затвореници редовно и свакодневно бораве на отвореном и за то имају на располагању круг за шетњу покривен видео- надзором. У кругу за шетњу налазе се кош, терен за одбојку, теретана и телефонска говорница а један дио је наткривен. Затвореници шетају у двије групе, два пута по један и по сат прије подне и послје подне, изузев затвореника под појачаним третманом који шетају сат времена дневно. Затвореници устају у 7.00 часова а доручак је од 8.00 до 9.00 часова. Након доручка, од 9.00 до 10.00 часова имају слободне активности унутар павиљона а од 10.00 до 13.00 часова предвиђена је шетња, те након ручка још један и по час шетње. Повечерје је у 23.00 часова, а викендом у 24.00 часа.

Затвореници имају на располагању и просторије дневног боравка, библиотеку са око 500 књига, курс енглеског језика а планира се и оснивање информатичке секције.

Притвореници на отвореном простору бораве сваки дан у трајању од по два часа на располагању им је круг за шетњу у којем се налазе клупе, сто за стони тенис, вратило и телефонска говорница.

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - Према изјави директора, сви затвореници имају право да у повјерењу разговарају са инспектором, државним омбудсменом, надлежним

судом као и адвокатом, за шта постоје и посебне просторије. Сви затвореници имају право да пишу писма особама ван установе по свом избору и да примају и упућују поднеске ради заштите својих права и законом заштићених интереса а док је то право притвореницима ограничено добијањем претходног одобрења од Суда.

У заводу се налазе и издвојене кутије за притужбе у коју затвореници и притвореници могу убацивати анонимне пријаве. Такође и сви затвореници имају право да траже да разговорају са директором на основу молбе за разговор.

Затвореници и притвореници могу свакодневно користити телефонске говорнице, с тим што затвореници могу комуницирати само са седам претходно одобрених телефонских бројева а док притвореници могу комуницирати само са особама које је одобрио Суд. Вријеме трајања телефонских разговора затвореника није временски ограничено, с тим што их могу обављати само за вријеме шетње. Притвореници такође могу телефонирати само за вријеме шетње а разговори су ограничени на пет минута дневно.

Сви затвореници и притвореници имају право на пријем редовних посјета, пошиљки и пакета тежине до 8 килограма. Затвореници примају посјете у једној мањој просторији са столовима и столицама у присуству службеника затворске страже а док притвореници посјете примају у другој просторији у којој су посјетилац и притвореник раздвојени стакленим зидом који онемогућава физички контакт.

Затвореници и притвореници имају право и на интимне посјете, а за то имају на располагању двије собе, и то једну за затворенике а другу за притворенике. У собама се налазе кревет, клозет и купатило.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Матична књига затвореника и притвореника као и досијеи затвореника и притвореника се уредно воде. У сваком досијеу притвореника се налазе рјешења суда о одређивању и продужавању притвора, записник о запримању притворене особе у завод те изјава притвореника да није имао примједба приликом пријема.

На основу свега наведеног а у сврху побољшања услова боравка затвореника и притвореника у КПЗ-у Орашје, Независна комисија даје сљедеће

ПРЕПОРУКЕ

1. Неопходно је запошљавање додатног заводског особља како би се проширили капацитети Завода и ефикасније спроводио третман ресоцијализације. С тим циљем неопходно је запошљавање додатних службеника затворске страже, те психолога, васпитача, социјалног радника и здравствених радника одговарајућег профила.
2. Неопходно је да Завод формира Пријемно одјељење у складу са чланом 136. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера (пречишћени текст - "Службени гласник БиХ", број 12/10) у оквиру којег ће

утврђивати предлог третмана затвореника, а што је неопходан услов за њихову ресоцијализацију.

3. Неопходно је запослити одговарајуће профиле здравствених радника како би здравствена заштита могла бити доступна затвореницима у току ноћних часова и ради подјеле лијекова у истом периоду.

- 3.1. Потребно је склопити уговор између Затвора и центра за детоксикацију у Тузли ради ефикаснијег третмана болесника зависника од наркотика.

- 3.2. Здравствену заштиту је неопходно побољшати те, у складу са чланом 73. став 1. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 12/10) стално ангажовати љекара у заводској амбуланти и организовати редовне специјалистичке прегледе у Заводу. Такође, потребно је организовати здравствену заштиту затвореника у заводској амбуланти 24 часа дневно, и у ту сврху запослити додатне медицинске раднике који би радили и трећу смјену.

4. У вези са одржавањем личне хигијене и хигијене у собама, потребно је:

- 4.1. Притвореницима омогућити купање најмање једном дневно а у складу са чланом 25. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09).

- 4.2. У складу са чланом 32. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09), љекар или други здравствени радник Завода једном седмично врши контролу хигијене у собама и о томе води посебну евиденцију.

5. У вези са исхраном затвореника и притвореника, потребно је:

- 5.1. У складу са чланом 40. став 5. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09) узорке хране која се припрема у Заводу, чувати у фрижидеру 72 а не 24 сата, што је садашња пракса.

- 5.2. У складу са чланом 45. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09), љекар је обавезан најмање једном седмично, а други здравствени радник сваки дан обилази кухињу и провјерава хигијенске услове, начин припремања хране, квалитет намирница и калоричну вриједност хране као и здравствено стање лица која раде у кухињи те о томе води књигу контроле кухиње.

6. За радно ангажовање затвореника неопходно је побољшати могућности Завода и с тим циљем формирати додатне радне јединице а превасходно у оквиру Завода регистровати привредну јединицу како би се обезбиједио рад затвореницима, а тиме и бољи услови у преваспитавању и ресоцијализацији.
7. Свим затвореницима потребно је обезбиједити боравак на отвореном у трајању од најмање два часа дневно, па и затвореницима који се налазе под појачаним третманом, који у садашњој пракси имају право на шетњу у трајању од сат времена дневно. Наиме, то право на основу члана 84. став 1. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 12/10) припада сваком затворенику па чак и оном који је упућен у самицу (чл. 104. став 1. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 12/10).
8. Просторије за посјете затвореницима потребно је уредити и проширити њихов капацитет, што ће омогућити да затвореници проводе квалитетније вријеме са члановима своје породице, а нарочито са дјецом.
9. Затвореницима који не примају посјете редовно, односно не примају их сваког мјесеца потребно је омогућити дуже посјете од 30 минута. Наиме, чланом 56. став 3. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09) није ограничио трајање појединачних посјета, већ је прописано само да затвореници имају право на посјете, и то најмање четири сата мјесечно.
10. Потребно је да Завод донесе Правилник о коришћењу видео-надзора који ће јасно регулисати поступак за приступ серверу и прегледање снимака са надзорних камера као и да јасно пропише која су лица овлашћена за те радње.
 - 10.1. До доношења Правилника потребно је обезбиједити физички сервер системом сукључарства или печатењем, како би се онемогућиле злоупотребе на штету затвореника.

Након детаљног обиласка и прегледа, генерални закључак Независне комисије је да Казнено-поправни завод Орашје има добре услове за боравак затвореника, а који ће бити још бољи испуњавањем наведених препорука.

8. Ненајављена ад хок посјета КПЗ-а Фоча, 16. 11. 2012.

Ненајављена ад хок посјета Казнено-поправном заводу Фоча обављена је 16. 11. 2012. године у присуству директора Сенише Голијанин, помоћника директора за службу третмана Жељка Бодирог, помоћника директора за службу обезбјеђења Милета

Мастила и руководиоца Одјељења са посебним режимом Петра Гаговића, а о обављеној посјети сачињен је и записник.

Обављеном посјетом утврђено је следеће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Обављен је преглед услова боравка у Одјељењу са посебним режимом. Ријеч је о новоформираном одјељењу капацитета 38 особа а у којем је, у тренутку посјете, било смјештено 15 затвореника од којих су двојица затвореници којима је кривичну санкцију изрекао Суд БиХ.

Ово одјељење смјештено је у посебном објекту на два спрата са по 19 једнокреветних соба. Све собе су идентичне. У њима се налазе по један кревет, стелажа, сто, столице и ТВ пријемник, а у једном дијелу собе је клозет, туш и лавабо, који су одвојени параваном. Свака соба је покривена видео-надзором, осим дијела који се се користи као клозет и купатило. Свака соба има довољно велике прозоре и вентилацију те тастере за аларм.

ИСХРАНА - Затвореници овог одјељења једу у својим собама, јер им се храна доноси.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Затвореници имају ограничене могућности бављења слободним активностима. Могу шетати најмање два сата дневно, те два сата искористити за спортске активности. Шетају сами а на располагању су им четири шетнице ширине око 3м и дужине око 20м, са свих страна окружене зидовима, осим са горње стране. Терен за спортске активности се састоји од бетонизованог терена са кошом и справама за вјежбање, те једне мање сале са столом за стони тенис.

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - Затвореници имају право и на посјете без физичког контакта те на посјете браниоца које примају у посебној просторији.

У Одјељењу нема кутије за анонимне притужбе.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - Завод још увијек није радно ангажовао љекара иако је, према изјави заводског особља, краће вријеме био ангажован љекар, који је раскинуо радни однос.

У служби здравствене заштите су стално радно ангажована четири медицинска техничара који раде у смјенама.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Обављен је преглед досијеа затвореника те је утврђено да се досијеи уредно воде и да се у њима налазе и евиденције докумената.

На основу свега наведеног а у сврху побољшања услова боравка затвореника и притвореника у КПЗ-у Фоча, Независна комисија даје следеће:

ПРЕПОРУКЕ

1. а) Неопходно је побољшати здравствену заштиту те, у складу са чланом 73. став (1) Закона Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера (пречишћени текст - „Службени гласник БиХ“, број 12/10), стално ангажовати љекара у заводској амбуланти као и организовати редовне специјалистичке прегледе у Заводу. Наиме, Управа Завода још увијек није успјела стално радно ангажовати љекара иако су улагали додатне напоре те једно вријеме чак и имали радно ангажованог љекара. Осим тога, потребно је и додатно опремити службу здравствене заштите ради обављања специјалистичких прегледа, и то првенствено набавити рендгенски апарат.

б) Неопходно је склопити уговор о сарадњи са најближом болницом за психијатријске болести како би се омогућило спровођење медицинских процедура у лијечењу болести зависности међу затвореницима овог затвора а чије је присуство евидентно. Уговор о дјелу са неуропсихијатром не обезбјеђује довољно квалитетан третман овој популацији затвореника јер се своди на лијекове за спавање и лијекове против болова.
2. Потребно је да Завод донесе одговарајући акт о коришћењу и заштити видео-надзора којим ће јасно регулисати поступак за приступ серверу и прегледање снимака са надзорних камера као и да јасно пропише која су лица овлашћена за те радње. Наиме, према садашњем стању, приступ серверу је заштићен шифром коју знају само помоћник директора и његов замјеник, чиме је онемогућена злоупотреба тако да је потребно овај поступак само правно нормирати правилником или одлуком.
3. Потребно је у Одјељењу са посебним режимом поставити кутију за анонимне представке затвореника.
4. Потребно је да се затвореницима у Одјељењу са посебним режимом омогуће слободне посјете те да се, у складу са чланом 58. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09), обезбиједи просторија за те посјете у којима ће се налазити лежај, чиста постељина и санитарни чвор, јер су садашње просторије неодговарајуће.
5. Потребно је да Министарство правде БиХ поново размотри да ли је упућивање затвореника које је осудио Суд БиХ у Одјељење са посебним режимом у складу са Законом Босне и Херцеговине о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера (пречишћени текст - „Службени гласник БиХ“, број 12/10) с обзиром да је ово одјељење формирано на основу посебног закона Републике Српске.
6. Потребно је да Завод прошири могућности радног ангажиовања затвореника те да пропише јасне процедуре и критеријуме њиховог запошљавања, чиме ће се избјећи било каква дискриминација.

9. Посјета Казнено-поправном заводу Тузла, 29. 11. 2012.

Детаљна и најављена посјета Казнено-поправном заводу Тузла обављена је 29.11.2012. године. Током посјете обављен је разговор са замјеником директора Јозом Вилушићем, помоћником директора за третман Сенадом Лукавачкићем, помоћником директора за обезбјеђење Зијадом Башићем, љекаром прим. др Мирсадом Трановљаковић, медицинском техничарком Мирсадом Врабац и куваром Менсуром Фазлићем. Извршен је увид у документацију (матична књига затвореника, личних листова и досијеа затвореника и притвореника, љекарски картони, контролна књига хране, јеловници).

Обављеном посјетом утврђено је сљедеће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Затвореници су смјештени у дислоцираном Одјељењу на Козловцу, удаљеном 10-ак километара од главне зграде, у двије идентичне троспратне ламеле и распоређени у четири одјељења те у Пријемно-отпусно одјељење које је смјештено у посебној згради. У приземљима ламела налази се по једно одјељење са шест четворокреветних соба, а на спратовима по два одјељења са осам четворокреветних соба.

Собе у којима су смјештени затвореници имају по четири лежаја, четири ормарића и издвојени клозет са умиваоником. У собама нема ТВ пријемника, али је затвореницима омогућено да о свом трошку набаве ТВ пријемнике и ДВД уређаје. Собе су чисте и уредне са довољно дневног свјетла, али је потребно кречење зидова, јер затвореници вјешају одјећу на зидовима. У ходнику се налазе ормарићи у којима затвореници држе своју обућу. Свако одјељење, односно сваки спрат има и заједничко купатило са четири туш-кабине и четири лавабоа те два заједничка клозета са по једном кабином. На спратовима се налази и дневни боравак са ТВ пријемником и одвојеним простором за пушаче.

У посебној згради је Пријемно-отпусно одјељење са шест трокреветних и четворокреветних соба у којима је смјештено 20 затвореника. Двије собе се користе као отпусно а четири као пријемно одјељење. Све собе су чисте и уредне, али нема довољно ормарића за гардеробу тако да један ормарић користе два затвореника. У склопу Одјељења налази се и заједнички клозет са три одвојене кабине те заједничко купатило са три одвојене туш-кабине. Одјељење има и дневни боравак са ТВ пријемником, столовима и столицама. У ходнику Одјељења налазе се ормарићи у којима затвореници чувају своју обућу. На спрату изнад овог одјељења налази се још просторија за смјештај затвореника, али оне се тренутно реновирају.

Затворенице су смјештене у посебној згради – женском одјељењу - која има приземље и три спрата. У приземљу је смјештено пријемно одјељење са осам кревета и, с обзиром на величину просторија, не испуњава стандарде прописане законом. У приземљу се налази и соба за одмор, која је претворена у радну просторију у којој затворенице организују друштвени живот у оквиру различитих секција (драмска,

музичка) а посебно се истиче секција ручног рада – шивање, везење и израда других рукотворина.

На првом спрату налази се шест соба са четири-шест кревета. Свака соба има одвојен клозет и умиваоник те кабловску ТВ.

На другом спрату налази се 12 соба са истом опремом, а изнад је таван који није искоришћен. На другом спрату налази се једна просторија прилагођена за затворенице које се школују и, осим лежаја, опремљена је намјештајем за сједење и учење.

У оквиру женског одјељења смјештен је притвор са 18 соба ћелија у којима се налазе по два лежаја на спрат, клозет, ТВ пријемник и сто. Двије просторије су предвиђене за самице у којим се налазе по један кревет и клозет.

Све просторије Завода, осим соба, купатила и санитарних чворова те соба за интимне посјете, покривене су видео-надзорним камерама. Видео-надзор на женском одјељењу обухвата осам упоредних снимака простора – ходника, ћелија и заједничког простора, што само дјелимично покрива простор на том одјељењу. Снимак се чува 10 дана и након тога се аутоматски брише. Према изјави заводског особља, приступ серверу видео-надзора има надзорник страже и обезбијеђен је шифром и катанцем, али та материја није уређена правилником.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - У Заводу је успостављена служба за здравствену заштиту у којој су стално запослени љекар и три медицинска техничара. Завод има уговоре и са специјалистима који повремено долазе у Завод и обављају специјалистичке прегледе. Служба за здравствену заштиту је смјештена у главној згради, а у одјељењу на Козловцу се налази амбуланта за прегледе и стационар са четири лежаја, у којем у тренутку посјете није било никога. Заводски љекар је навео да четири пута седмично одлази у одјељење на Козловцу гдје обавља прегледе, а медицински техничари тамо бораве свакодневно до 14.00 часова. Затвореници у одјељењу на Козловцу имају могућност да се три пута седмично пријављују за прегледе.

Добављач лијекова је „Крајиналијекови”, а наведено је да има проблема у достављању лијекова. Углавном се ради о неуредном достављању лијекова, што ствара одређене проблеме, а посебно када су у питању антидепресиви и седативи. Амбуланта је опремљена ЕКГ апаратом, апаратом за мјерење крвног притисика, апаратом за кисеоник и два стерилизатора, сетом за реанимацију и интубирање. Апарат за мјерење холестерола и триглицерида није у употреби због недостатка средстава потребних за куповину трака за прегледе. Стационар на женском одјељењу опремљен је са три нова кревета. Према изјави заводског љекара, приликом сјештаја у самицу, затворенице обавезно прегледа љекар и свакодневно их обилази. Према изјави заводског особља, било је случајева коришћења „медицинских лисица” као облика заштите од самоповређивања за чију употребу одлуку обавезно доноси љекар неуропсихијатар.

ИСХРАНА - Храна за затворенике и притворенике припрема се у кухињи која је саставни дио Завода. Кухиња је чиста и уредна а храна се припрема на основу седмичних јеловника које потписује замјеник директора. Посебно се припрема дијетална храна за затворенике којима је она потребна, као и из вјерских разлога. Књига исхране се уредно води и за сваки оброк је потписује медицински техничар или, у његовом одсуству, дежурни у Заводу. Према изјави куvara Менсура Фазлића, узорци хране од сваког obroка се похрањују у фрижидер и чувају 24 сата. Извршеним увидом утврђено је да се у фрижидеру налазе пластичне кутије са узорцима хране од јучерашњег дана. По изјави куvara, хране има довољно за све затворенике те до сада није било притужби на њен квалитет. Хигијенско-епидемиолошки завод обавља редовне контроле кухиње.

Затвореници једу у трпезарији која се налази у склопу кухиње, док притвореници једу у својим собама, гдје им се храна и доноси.

Завод има кантину у којој затвореници могу набављати основне производе по набавним цијенама.

ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ – Затвореници личну хигијену одржавају у санитарним чворовима који се налазе у собама и физички су одвојени од унутрашњости собе. У оквиру санитарних чворова је по један умиваоник. Поред тога, затвореници на сваком одјељењу имају на располагању и по два заједничка санитарна чвора, од којих је један у ходнику а други у дневном боравку, те по једно заједничко купатило са по четири туш-кабине и четири лавабоа које затвореници могу стално користити. У купатилима има довољно топле воде, али су дотрајала и треба их реновирати. На женском одјељењу на првом и другом спрату налазе се по три туш-кабине, што је недовољно с обзиром на потребе затвореница. Затворенице саме набављају средства за личну хигијену.

У Пријемно-отпусном одјељењу затвореници личну хигијену одржавају у заједничком клозету са три одвојене кабине и заједничком купатилу са четири одвојене туш-кабине које је такође потребно реновирати.

Завод организује прање постелине у вешерају у којем су запослени затвореници а постелина се пресвлачи сваких 15 дана. Затвореници сами перу одјећу ручно. Средства за прање сами набављају, осим затвореника који нису радно ангажовани и који на рачуну имају мање од 30 КМ и којима заводска управа уручује мјесечне пакете.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Затвореници редовно и свакодневно бораве на отвореном, и за то им је на располагању круг за шетњу, спортски терени за фудбал и кошарку, терен за одбојку на пијеску, трим-кабинет, стони тенис. Затвореници имају право на три сата боравка на отвореном током дана, и то прије подне од 10.30 до 12.00 часова, и после подне од 16.30 до 18.00 часова. Сви затвореници имају право и на коришћење трим-кабинета, и то понедјелком, сриједом и петком у терминима од 9.00 до 11.00 часова и од 18.00 до 20.00 часова.

Затвореници могу користити библиотеку, те се учланити у литерарну, информатичку и резбарску секцију.

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - Према изјави директора, сви затвореници имају право да у повјерењу разговарају са инспектором, државним омбудсменом, надлежним судом као и адвокатом, за шта постоје и посебне просторије. Сви затвореници имају право да пишу писма особама ван установе по свом избору и да примају и упућују поднеске ради заштите својих права и законом заштићених интереса, а то право је притвореницима ограничено добијањем претходног одобрења од Суда.

Сви затвореници имају право да се жале на рад било којег заводско службеника. На жалбу затвореника у првом степену одговара службеник на којег се затвореник жалио, у другом степену руководилац организационе јединице а у трећем директор, односно замјеник директора. Такође, затвореници имају могућност да се жале и замјенику директора путем замолбеног рапорта.

У Заводу нема издвојених кутија за притужбе у које би затвореници и притвореници могли убацивати анонимне пријаве.

Затвореници могу свакодневно користити телефонске говорнице, с тим што могу комуницирати само са седам претходно одобрених телефонских бројева.

Сви затвореници и притвореници имају право на пријем редовних посјета, пошљки и пакета. Редовне посјете се примају у једној просторији у којој су затвореници и њихови посјетиоци одвојени стакленом преградом тако да комуницирају помоћу телефонских слушалица, што не пружа нимало приватности. Затвореници имају могућност пријема и тзв. посјете на капији 1 која се сматра унутарзаводском погодном и ограничена је само за одређену категорију затвореника. Наиме, Управа Завода је донијела критеријуме за одобравање ове посјете, према којима се она не може одобрити: затвореницима који су приведени на издржавање казне затвора, затвореницима који су извршили одређена кривична дјела, алкохоличарима и наркоманима, затвореницима који користе ванзаводске погодности, затвореницима којима је изречана дисциплинска мјера самица и затвореницима са високим степеном ризика. У току ове посјете дозвољен је контакт између затвореника и њихових посјетилаца, па чак и конзумирање јела и пића.

Затвореници имају право и на интимне посјете, и за то имају на располагању једну просторију у којој се налази кревет, клозет и купатило.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Матична књига и досијеи затвореника и притвореника уредно се воде, осим што у досијема затвореника недостају рјешења о радним ангажманима.

На основу свега наведеног, а у сврху побољшања услова боравка затвореника и притвореника у КПЗ-у Тузла, Независна комисија даје сљедеће:

ПРЕПОРУКЕ

1. Неопходно је запошљавање додатног заводског особља како би се ефикасније проводио третман ресоцијализације. С тим циљем потребно је да Министарство правде ФБиХ што хитније предузме све потребне мјере ради именовања директора Завода као и запошљавања додатних службеника затворске страже те социјалног радника и васпитача.
2. Потребно је физички одвојити затворенице од малолетника смјештених у Васпитно-поправном дому, с обзиром да се они константно сусрећу у свакодневним активностима.
3. Неопходно је побољшати услове боравка затвореника и притвореника у Заводу те с тим у вези:
 - 3.1. Потребно је смањити број затвореница јер се стиче дојам да су поједине собе у Одјељењу за затворенице мале и не испуњавају законом прописане стандарде. Такође је уочено да и просторије дневног боравка у Одјељењу нису одговарајуће величине у односу на број затвореница.
 - 3.2. Реновирати купатила те у Одјељењу за затворенице поставити додатне туш-кабине јер је постојећи број недовољан за потребе затвореница.
 - 3.3. Потребно је окречити собе, у складу са чланом 35. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст “Службени гласник БиХ” број 55/09), којим је прописано да се просторије крече најмање једном годишње, а по потреби и чешће.
 - 3.4. У Пријемно-отпусном одјељењу, а по потреби и у другим собама, треба поставити довољан број ноћних ормарића за сваког затвореника, у складу са чланом 21. став 1. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09).
 - 3.5. У собама у којима бораве затвореници које је осудио Суд БиХ потребно је поставити по један ТВ пријемник у складу са чланом 36. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09).
 - 3.6. Потребно је обезбиједити затвореницима посебан простор у којем ће чувати сезонску гардеробу, с обзиром да њено држање у собама ствара неред и смањује корисну површину собе, као и простор за вјерске потребе.
 - 3.7. Потребно је завршити реновирање соба изнад Пријемно-отпусног одјељења, чиме ће се повећати капацитет Завода.

3.8. Иако је хигијена у собама задовољавајућа, потребно је да лекар или други здравствени радник једном седмично врши контролу хигијене у собама и о томе води евиденцију, у складу са чланом 32. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”. број 55/09)

4. Потребно је побољшати здравствену заштиту затвореника и притвореника те обезбиједити уредно достављање лијекова а посебно када су у питању антидепресиви и седативи те набавку трака за мјерење холестерола и триглицерида.
5. Потребно је да Завод постави кутију за анонимне притужбе затвореника и притвореника.
6. Потребно је побољшати контролу квалитета хране и хигијенских услова у кухињи те с тим у вези:
 - а. У складу са чланом 40. став 5. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09), узорке хране која се припрема у Заводу чувати у фрижидеру 72, а не 24 сата, што је садашња пракса.
 - б. У складу са чланом 45. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09) лекар је обавезан да најмање једном седмично а други здравствени радник сваки дан обилази кухињу и провјерава хигијенске услове, начин припремања хране, квалитет намирница и калоричну вриједност хране као и здравствено стање лица која раде у кухињи те да о томе води књигу контроле кухиње.
7. Потребно је у досијеима затвореника чувати и рјешење о радном ангажману јер у досијеу морају бити сва писмена везано за тог затвореника, у складу са чланом 17. став 1. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09).
8. Потребно је да Завод, у складу са чланом 24.4. Европских затворских правила, организује аранжмане посјета који ће затвореницима омогућити да квалитетније одржавају и унапређују породичне односе. С тим у вези, потребно је да се тзв. посјете на капији 1 омогуће свим затвореницима а да се само изузетно користе просторије за посјете са стакленом преградом која онемогућава физички контакт, или да те посјете организује унутар круга Завода.

9. Потребно је да Завод донесе Правилник о коришћењу видео-надзора којим ће се јасно регулисати поступак за приступ серверу и прегледање снимака са надзорних камера као и да јасно пропише која су лица овлашћена за те радње.

Након детаљног обилазка и прегледа, генерални закључак Независне комисије је да Казнено-поправни завод Тузла има добре услове за боравак затвореника који су смјештени у дислоцираном одјељењу на Козловцу а који ће бити знатно побољшани испуњавањем наведених препорука. С друге стране, услови боравка у Одјељењу за затворенице, Притворском одјељењу и Васпитно-поправном дому су, због ограниченог простора којим располаже Завод, знатно лошији те се препоручује да се ова одјељења измјесте на Козловац, гдје би на располагању имали далеко већи простор те би и услови боравка били знатно побољшани.

10. Посјета КПЗ-у Бијељина, 30. 11. 2012.

Детаљна и најављена посјета Казнено-поправном заводу Бијељина обављена је 30.11.2012. године. Током посјете обављен је разговор са: помоћником директора за третман Мирославом Марићем, помоћником директора за обезбјеђење Далибором Вујновићем, помоћником директора за здравство Станком Благојевићем и куваром Илијом Ђурићем. Извршен је увид у документацију (матична књига затвореника, лични листови и досијеи затвореника и притвореника, љекарски картони, контролна књига хране, јеловници).

Обављеном посјетом утврђено је сљедеће:

УСЛОВИ СМЈЕШТАЈА - Затвореници су смјештени у једном објекту са 10 соба, у којима се, у зависности од величине, налазе четири, шест и осам лежајева. Током посјете прегледане су собе број 4, 7 и 10.

У соби број 7, у којој је у вријеме посјете било смјештено пет затвореника, три су кревета на спрат са шест лежајева. У соби има шест мањих ормарића, недовољних за смјештај одјеће, и затвореници већину одјеће држе на вјешалицама.

У соби број 10 је шест лежаја, од којих су два на спрат, и њих користе четири затвореника. У собама се налазе ормарићи и стелажа.

Соба број 4 је највећа. Смјештено је шест затвореника а има осам лежаја. У собама се налазе ормарићи а прозори су замрачени и не пружају довољно дневног свјетла.

Све собе су чисте, али стиче се дојам да не задовољавају критеријуме у погледу квадратуре. Дојам пренатрпаности појачава велика количина одјеће у собама. Затвореници и своју обућу, изузев радне, чувају у собама. Собе немају ТВ пријемнике.

У одјељењу се налази и једна самица - чиста и уредна, са једним креветом, клозетом и чесмом.

Одјељење има два дневна боравка, један за пушаче и други за непушаче. У дневним боравцима се налазе столови и столице. Затвореници ту могу играти друштвене игре, читати дневну штампу, а имају и кабловску ТВ и ДВД уређај, с тим да дискове доносе сами затвореници. Одјељење има два заједничка санитарна чвора. Један се састоји од двије одвојене кабине са чучавцем и лавабоом, а други од двије кабине (од којих је једна са једним чучавцем и друга са клозетском шкољком), који користе старији и болесни затвореници. Такође, има и заједничко купатило са шест тушева и умиваоницима које треба реновирати.

Завод нема Пријемно-отпусно одјељење, иако се, према изјави заводског особља, појачано ради са новим затвореницима.

Притвореници су смјештени у посебном објекту са 10 соба у којима је, у зависности од величина, смјештено три, четири и шест кревета. Собе немају санитарни чвор, осим једне четворокреветне собе у коју се смјештају притворенице.

Током посјете прегледане су собе број 7 и 8. Соба број 7 има шест лежаја, а у тренутку посјете, у њој су била три притвореника. У соби се налазе: сто, столице, ТВ пријемник и три ормарића. Соба број 8 има шест лежаја а у тренутку посјете у њој су била три притвореника. Осим лежаја, у соби се налазе сто, столице, ТВ пријемник и три ормарића.

Собе немају санитарне чворове а ни тастере за аларм.

У оквиру одјељења је и мања трпезарија у којој једу притвореници, и то из сваке собе засебно, заједнички санитарни чвор са двије одвојене кабине и умиваоником, те заједничко купатило са шест тушева и умиваоницима.

Све просторије Завода, изузев соба, купатила и санитарних чворова, те соба за интимне посјете, покривене су видео-надзорним камерама. Према изјави заводског особља, приступ серверу видео-надзора заштићен је шифром коју имају директор и помоћник директора за безбједност, али та материја није уређена правилником.

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА - У Заводу постоји служба за здравствену заштиту у којој је стално запослен љекар специјалиста интерне медицине, те један медицински техничар, иако су по систематизацији предвиђена два. Љекар ради сваким радним даном од 7.00 до 15.00 часова, а медицински техничари од 7.00 до 19.00 часова. Здравствену службу чини добро опремљена амбуланта и стационар капацитета осам особа. Према изјави заводског љекара, имају добру сарадњу са Домом здравља, чији љекар мијења заводског кад је он на годишњем одмору. Завод има добру сарадњу и са болницом, у којој су изграђена два апартмана за смјештај затвореника кад је потребно лијечење.

ИСХРАНА - Храна за затворенике и притворенике припрема се у кухињи која је саставни дио Завода. Кухиња је чиста и уредна а храна се припрема на основу седмичних јеловника које потписује директор. Посебно се припрема дијетална храна за затворенике којима је она потребна, као и за вјернике. Књига исхране се уредно води и

потписује је за сваки оброк медицински техничар или, у његовом одсуству, дежурни у Заводу. Према изјави куvara Илије Ђурића, узорци хране од сваког obroка се похрањују у фрижидер и чувају 24 сата. Извршеним увидом утврђено је да се у фрижидеру налазе пластичне кутије са узорцима хране од јучерашњег дана. По изјави куvara хране има у довољној количини за све затворенике, те до сада није било притужби на њен квалитет. Санитарне књижице се уредно воде за сваких шест мјесеци, како за саму кухињу тако и за све запослене.

Затвореници једу у трпезарији која се налази у оквиру кухиње, а притвореници једу у мањој трпезарији у оквиру Притворског одјељења.

Завод има кантину у којој затвореници могу набављати основне производе по набавним цијенама. Осим тога, у трпезарији је и један већи фрижидер у којем затвореници могу чувати своју храну.

ХИГИЈЕНСКИ УСЛОВИ – Затвореници личну хигијену одржавају у заједничким санитарним чворовима и на располагању су им четири одвојене кабине, од којих је једна са клозетском шкољком намијењена старијим и болесним затвореницима. Поред тога, затвореници могу свакодневно користити заједничко купатило са шест тушева и умиваоничима. Купатила, која је потребно реновирати, имају довољно топле воде.

Притвореници личну хигијену одржавају у заједничком санитарном чвору (са двије одвојене кабине и умиваоником). Изузетак су притворенице, које имају санитарни чвор у соби. Притвореници користе и заједничко купатило, са шест тушева и умиваоника, а могу га користити једном дневно. Купатила треба реновирати, а имају довољно топле воде.

Завод организује прање постељине у вешерају у којем су запослени затвореници, а постељина се пресвлачи сваких 15 дана. Одјећу затвореници перу сами, ручно, а средства за прање сами набављају. За оне који нису у могућности, средства за прање обезбјеђује Завод.

СЛОБОДНЕ АКТИВНОСТИ - Затвореници редовно, свакодневно, бораве на отвореном и за то им је на располагању круг за шетњу, терен за кошарку и наткривена теретана. Затвореници устају у 6.00 часова и након доручка у 7.00 часова затвореници одлазе на посао. Они који не раде имају могућност да бораве у кругу или у дневном боравку, све до поподневног одмора у собама од 15.00 до 16.00 часова. У Заводу нема секција, осим рачунарске, која због недостатка простора дјелује у трпезарији. Резбарска секција ради повремено - када има заинтересованих. Затвореницима је на располагању библиотека, а у зимском периоду филм - једном седмично.

Притвореници бораве на отвореном, према изјави заводског особља, најмање један сат дневно, и то у кругу за шетњу са клупама и без другог садржаја.

КУМУНИКАЦИЈА И ПОСЈЕТЕ - Према изјави директора, сви затвореници имају право да у повјерењу разговарају са инспектором, државним омбудсменом, надлежним судом као и адвокатом, за шта постоје и посебне просторије. Сви затвореници имају

право да пишу писма особама ван установе по свом избору и да примају и упућују поднеске ради заштите својих права и законом заштићених интереса а док је то право притвореницима ограничено добијањем претходног одобрења од Суда.

У Заводу су постављене и издвојене кутије за притужбе у које затвореници и притвореници могу убацивати анонимне пријаве а кључ има лично директор. Све притужбе се достављају директору и о томе се води евиденција. Такође, сви затвореници имају право на разговор са директором на основу молбеног рапорта.

Затвореници и притвореници могу свакодневно користити телефонске говорнице, с тим што затвореници могу позивати само седам претходно одобрених телефонских бројева, а притвореници могу комуницирати само са особама које је одобрио Суд. Трајање телефонских разговора затвореника није ограничено, с тим што их могу обављати у времену од 11.00 до 14.00 и од 15.00 до 17.00 часова.

Сви затвореници и притвореници имају право да свакодневно примају пакете и пошилке. Сви затвореници имају право на посјете, и то у дане викенда. Притвореници имају право на посјете уторком и петком од 8.00 до 14.00 часова, а сриједом и четвртком имају право на посјету адвоката.

Затвореници примају посјете у једној мањој просторији са два стола и столицама, док су притвореници и њихови посјетиоци раздвојени стакленом преградом, осим ако Суд не одреди другачије.

Затвореници и притвореници имају право и на интимне посјете, за шта им је на располагању једна соба са креветом, клозетом и купатилом.

ДОКУМЕНТАЦИЈА - Матична књига и досијеи затвореника и притвореника се уредно воде, али се не води уредно евиденција докумената који се налазе у досијеима.

На основу свега наведеног, а у сврху побољшања услова боравка затвореника и притвореника у КПЗ-у Бијељина, Независна комисија даје следеће:

ПРЕПОРУКЕ

1. Неопходно је запошљавање додатног медицинског техничара како би се обезбиједила квалитетнија медицинска заштита затвореника и притвореника.
2. Неопходно је побољшати услове боравка затвореника и притвореника у Заводу те с тим у вези:
 - 2.1. Убрзати активности на изградњи новог завода који ће имати боље услове за смјештај затвореника и притвореника.
 - 2.2. Притвореницима омогућити да у свако доба имају несметан приступ санитарном чвору и води за пиће у складу са чланом 28. став 1. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - "Службени гласник

БиХ”, број 55/09). У том смислу потребно је у свакој соби у Притворском одјељењу направити санитарне чворове и увести воду.

2.3. У собама Притворског одјељења успоставити систем аларма који ће омогућити притвореницима да одмах контактирају заводске службенике а у складу са чланом 18.2. тачка ц) Европских затворских правила.

2.4. Потребно је да Завод провјери да ли собе у којима су смјештени затвореници и притвореници задовољавају стандарде смјештаја прописане чланом 66. став 2. Закона о извршењу кривичних санкција БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 12/10). Ако се након извршених провјера утврди да собе не испуњавају стандарде смјештаја, потребно је избацити поједине кревете из соба и на тај начин повећати корисну површину.

2.5. Обезбиједити да све собе имају довољно природне свјетлости, како би затвореници и притвореници могли читати под природним свјетлом у уобичајеним условима, у складу са чланом 27. став 2. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09).

2.6. У свим собама поставити довољан број ноћних ормарића за сваког затвореника, у складу са чланом 21. став 1. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09).

2.7. У собама поставити по један ТВ пријемник у складу са чланом 36. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09).

2.8. Обезбиједити затвореницима посебан простор у којем ће чувати сезонску гардеробу те нарочито обућу, с обзиром да њено држање у собама даје изглед неуредности и смањује корисну површину собе.

2.9. Реновирати купатила и санитарне чворове.

2.10. Иако је хигијена у собама задовољавајућа, ипак је потребно да лекар или други здравствени радник једном седмично врши контролу хигијене у собама и да о томе води евиденцију, а у складу са чланом 32. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 55/09).

3. Неопходно је да Завод формира Пријемно одјељење у складу са чланом 136. Закона о извршењу кривичних санкција БиХ (пречишћени текст - “Службени

гласник БиХ”, број 12/10), у оквиру којег ће утврђивати предлог третмана затвореника а што је неопходан услов за поступак њихове ресоцијализације.

4. Потребно је да се у личним листовима затвореника уредно води евиденције докумената који се у њима налазе у складу са Упутством о матичним књигама, досијеу и начину одређивања третмана затвореника.
5. Потребно је свим притвореницима омогућити боравак на отвореном од најмање три сата дневно у складу са чланом 84. став (2) Закона о извршењу кривичних санкција БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 12/10). Потребно је побољшати садржај круга за шетњу притвореника како би се квалитетније очувало њихово психофизичко здравље.
6. Потребно је да Завод организује оснивање секција и стимулише затворенике за приступање њима као допунски облик општег и стручног образовања у складу са чланом 87. Закона о извршењу кривичних санкција БиХ (пречишћени текст - “Службени гласник БиХ”, број 12/10)
7. У вези са исхрануом затвореника и притвореника потребно је:
 - 7.1. У складу са чланом 40. став 5. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст “Службени гласник БиХ” број 55/09) узорке хране која се припрема у Заводу чувати у фрижидеру 72, а не 24 сата, што је садашња пракса.
 - 7.2. У складу са чланом 45. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције мјере притвора или других мјера БиХ (пречишћени текст “Службени гласник БиХ” број 55/09) лекар је обавезан да најмање једном седмично, а други здравствени радник сваки дан, обилази кухињу и провјерава хигијенске услове, начин припремања хране, квалитет намирница и калоричну вриједност хране као и здравствено стање лица која раде у кухињи те да о томе води књигу контроле кухиње.
8. Потребно је проширити и уредити просторију за посјету затвореницима и притвореницима како би им се, у складу са чланом 24.4. Европских затворских правила, омогућило да квалитетније одржавају и унапређују породичне односе.
9. Потребно је да Завод донесе Правилник о коришћењу видео-надзора којим ће се јасно регулисати поступак за приступ серверу и прегледање снимака са надзорних камера као и да јасно пропише која су лица овлашћена за те радње.

Након детаљног обиласка и прегледа, генерални закључак Независне комисије је да у Казнено-поправном заводу у Бијељини тренутно нема одговарајућих услова за боравак затвореника а нарочито притвореника. С обзиром да је у току изградња новог завода, неекономично је улагање у постојећи објекат те је потребно интензивирати изградњу нових објеката Завода.

Одјељак Ц. Сарадња са другим институцијама Босне и Херцеговине

Током 2012. године Независна комисија наставила је с активностима из своје надлежности и сарадњом са институцијама које имају одређен утицај и додирне тачке у раду са Независном комисијом.

Са помоћником министра правде Мустафом Бисићем, предсједник Независне комисије је заједнички припремио одређене иницијативе за измјене члана 48. ЗИКС-а, које се односе на Независну комисију а које су на 20. сједници Независне комисије једногласно усвојене и достављене Министарству правде БиХ.

Прва замјеница предсједника Независне комисије Семиха Боровац је, по позиву (број: Ои-К-320/12 од 26.09.2012.), обавила разговор/интервјуу (01. 10. 2012. године) са представницима Институције омбудсмена за заштиту људских права БиХ у погледу заштите дјецe и младих у сукобу са законом.

За представника у Радну групу за израду Предлога закона о успостављању националног превентивног механизма у БиХ одређена је Семиха Боровац, прва замјеница предсједника, и Предраг Црногорац, други замјеник предсједника Независне комисије, о чему је Министарство за људска права и избјеглице БиХ писмено обавијештено.

По позиву Уставно-правне комисије Представничког дома и Уставноправне комисије Дома народа и Парламентарне скупштине БиХ предсједник Независне комисије је учествовао на стручном савјетовању “Независна и регулаторна тијела у Босни и Херцеговини”, одржаном у Сарајеву, 17. јула 2012. године, у организацији уставно-правних комисија оба дома Парламентарне скупштине БиХ и уз помоћ УСАИД-овог Пројекта ПСП у БиХ и Мисије ОЕБС-а у Босни и Херцеговини - Одсјек за парламентарну помоћ и мониторинг.

Одјељак Д. Јавност рада

Све сједнице Независне комисије пратили су запослени у Сектору за односе с јавношћу Секретаријата Парламентарне скупштине БиХ а предсједник Независне комисије је, на захтјев представника медија у БиХ, давао и усмене изјаве које су се односиле на рад Независне комисије.

Према члану 17. Пословника о раду Независне комисије, подаци и информације које се прикупе током контроле, те садржај обављених разговора са лицима лишеним слободe као и другим лицима која могу дати релевантне податке су повјерљиве природе те су сједнице Независне комисије по појединим тачкама дневног реда биле затворене за јавност.

Одјељак Е. Административно-техничка подршка у раду

Заједничка служба Секретаријата Парламентарне скупштине БиХ, у складу са чланом 24. Пословника, пружала је сву административно-техничку и стручну подршку у раду Независне комисије. Заједничка служба обезбиједила је потребне услове за рад Независне комисије ангажовањем стручног особља, али и обезбјеђивањем материјално-техничких и других услова за несметан рад.

ПОГЛАВЉЕ IV - ЕВИДЕНЦИЈА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРЕПОРУКА ЗА ПОБОЉШАЊЕ УСЛОВА БОРАВКА ЗАТВОРЕНИХ ЛИЦА У КАЗНЕНО-ПОПРАВНИМ ЗАВОДИМА

Независна комисија је, у складу са **Закључком бр. 1 Дома народа Парламентарне скупштине БиХ усвојеним на 18. сједници**, у вези са усвајањем Годишњег извјештаја о раду Независне комисије (допис број: 02-50-6-16-18,6/12 од 19. 07. 2012) успоставила **Евиденцију реализације препорука за побољшање услова боравка затворених лица у казнено-поправним заводима**, како би пратила реализацију препорука датих казнено-поправним заводима након обављених посјета. У вези с тим је, 04. 09. 2012. године, послала циркуларно писмо казнено-поправним заводима у БиХ (број: 05/6-50-13-241-25-8/12) којим је затражила да редовно извјештавају Независну комисију о реализованим препорукама које се односе на уочене недостатке.

У току 2011. године Независна комисија посјетила је укупно пет казнено-поправних завода, и то:

- 1. Притворску јединицу на државном нивоу, затворени тип, 14. 07. 2011.**
- 2. КПЗ Кула, Источно Сарајево, полуотворени тип, 08. 09. 2011.**
- 3. КПЗ Фоча, затворени тип, 23. 09. 2011.**
- 4. КПЗ Сарајево, затворени тип, 28. 10. 2011. и**
- 5. КПЗ Бусовача, полуотворени тип, 29. 11. 2011.**

и у првој половини 2012. године

- 1. КПЗ Мостар, полуотворени тип, 09. 03. 2012.**
- 2. КПЗ Требиње, полуотворени тип, 12. 04. 2012.**
- 3. КПЗ Зеница, затворени тип, 15. и 16. 06. 2012.**

Евиденција реализације препорука за побољшање услова боравка затворених лица у наведеним казнено-поправним заводима саставни је дио овог извјештаја.

**ПРИТВОРСКА ЈЕДИНИЦА НА ДРЖАВНОМ НИВОУ
ПОСЈЕТА КОМИСИЈЕ 14. 07. 2011. год.**

Писмо послано: 04. 09. 2012. год.

ИЗВЈЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРЕПОРУКА СТИГАО: 05. 03. 2012. год.

ПРЕПОРУКЕ:

РЕАЛИЗАЦИЈА ПРЕПОРУКА:

<p>1. Предузимање хитних мјера како би се притворенику са инвалидитетом обезбиједили основни услови за живот. С тим у вези потребно је да Министарство правде БиХ хитно премјести притвореника у други завод који има одговарајући смјештај за инвалидна лица (КПЗ Туњице у Бањој Луци). Ако Министарство правде БиХ није у могућности да притворенику са инвалидитетом обезбиједи нови одговарајући смјештај, онда је потребно да се објекат Притворске јединице прилагоди потребама инвалидних лица што захтијева преуређивање комплетног објекта и ћелије.</p>	<p>У дијелу који се односи на услове боравка притвореног лица са инвалидитетом Б. З., као и набавку додатних средстава, уређаја и опреме, која ће помоћи бољој здравственој заштити притвореног лица, обавјештавамо вас да је по њој поступљено на следећи начин:</p> <p>-У ћелију је премјештен болнички кревет, чији се положај могао адаптирати према потребама притвореног лица. Такође смо уз кревет набавили ортопедске додатке, који су омогућавали да се притворено лице само пребацује са кревета на колица, односно да мијења положај.</p> <p>-Туш је адаптиран, набављено је еластично пријево, чиме је омогућено притвореном лицу да се самостално брине о хигијени; Измијењени су сви лијекови и набављени најсавременији за његов статус.</p> <p>Наведене активности су обустављене из разлога што је по Рјешењу Суда Босне и Херцеговине, број: С1 1 К003472 11 КРЖ 2 (Х-КР-08/549) од 25. 10. 2011. за ово лице укинут притвор (препоруке 1 и 2).</p>
<p>2. Улагање додатних средстава у амбуланту и набавку уређаја и опреме која ће помоћи у бољој здравственој заштити притвореника. Као приоритет се истиче набавка медицинске опреме потребне за несметано лијечење и нормалан живот притвореника који имају теже здравствене проблеме. Осим тога, за инвалидног притвореника потребно је набавити и антидекубитални душек, јастук за сједење, импрегнирани чаршаф, уринарне катетере и кесе те колица.</p>	

<p>3. Лијекове са психоактивним супстанцама у амбуланти заштитити од крађе и злоупотребе и то тако да се чувају у челичној каси која се закључава преко ноћи. Потребно је снабдјети Притворску јединицу тестовима за детекцију психоактивних супстанци у тјелесним течностима, а тестирање изводити према верификованим протоколима. Осим тога, потребно је успоставити процедуре за пријем зависника иако се они тренутно не налазе у притвору, те обезбиједити могућност повјерљивог савјетовања са психологом.</p>	<p>Лијекови са психоактивним супстанцама у амбуланти Притворске јединице заштићени су од крађе и злоупотребе и чувају се у металној каси, која има тајну шифру, стално је закључана и под контролом. Притворска јединица је снабђена тестовима за детекцију психоактивних супстанци у тјелесним течностима, а тестирање спроводи према верификованим протоколима. У дијелу препоруке који се односи на успостављање процедура за пријем зависника, здравствена служба Притворске јединице доставила је Министарству правде БиХ, као надлежном министарству, предлог за израду Правилника о набавци, евиденцији, похрањивању, употреби и контроли опојних лијекова за потребе Притворске јединице.</p> <p>Како Притворска јединица, у оквиру пружања медецинских услуга, нема психолога, постигнут је договор са невладином организацијом "Викторија" да она два пута мјесечно стави на располагање дипломираног психолога. Тиме се заокружује пружање медецинских услуга овог вида за потребе притворених лица Притворске јединице на државном нивоу.</p>
<p>4. Поставити посебно издвојену кутију за притужбе на рад особља Притворске јединице која треба да буде лако доступна притвореницима за убацивање анонимних пријава.</p>	<p>Постављено је посебно издвојено сандуче за притужбе и похвале на рад особља Притворске јединице и лако је доступно притвореницима за пријављивање анонимних изјава.</p>
<p>5. Љекар Притворске јединице или друго стручно лице треба да воде контролну књигу хране. Наиме, храна за притворенике Притворске јединице припрема се у КПЗ-у Кула, одакле се транспортује до Притворске јединице. На овај начин љекар или стручно лице Притворске јединице не може контролисати квалитет,</p>	<p>Поступајући по вашој препоруци, извјештавамо вас да је дана 04. 02. 2012. године закључен Уговор о набавци хране за потребе притворених лица у Притворској јединици између Министарства правде Босне и Херцеговине и КПЗ-а Источно Сарајево; којим је децидирано уређен поступак припреме, квалитета и квантитета obroка, поштовање безбједносних санитарско-хигијенских мјера, вођења свих потребних</p>

<p>количину хране и хигијенске услове за спремање хране. С обзиром да у Притворској јединици не постоје услови за припремање хране, потребно је да љекар или стручно лице Притворске јединице врше редовну контролу хране која се припрема у КПЗ-у Кула те да се сам транспорт хране врши под његовим надзором о чему ће водити своју контролну књигу.</p>	<p>евиденција, као и поступак пробања, односно задржавања узорака, у складу са прописима којима се регулише та област. Овлашћени заводски службеници Притворске јединице обављају транспорт obroка у оригиналним кутијама. Наведеним процедурама у потпуности су регулисане безбједносно-хигијенско-санитарне мјере, као и чување, односно евиденција хране за потребе притворених лица у Притворској јединици.</p>
<p>6. Запечатити собу у којој се налазе сервер камере, односно похрањени снимци видео-надзора, тј. обезбиједити је тако да се елиминисе могућа злоупотреба видео-записа.</p>	<p>Запечећена је соба у којој се налазе сервер камере, односно похрањени снимци видео-надзора, чиме је елиминисана могућност злоупотребе видео-записа. Како се у предметној соби налази и друга апаратура, којом се омогућава несметан рад Притворске јединице, могући и оправдан поступак уласка у предметну собу уређен је посебном наредбом Притворске јединице, број: СЛ-475/11 од 04. 10. 2011. године.</p>
<p>7. Обезбиједити заједничке просторије за јело, што ће допринијети побољшању хигијенских услова у ћелијама.</p>	<p>Поступајући по препоруци којом се захтијева обезбјеђивање заједничких просторија за јело притворених лица, обавјештавамо вас да је по њој немогуће поступити, због недовољног просторног капацитета у Притворској јединици на државном нивоу.</p>
<p>8. Спровести здравствену заштиту притвореника у складу са одредбама ЗИКС-а које се односе на здравствену заштиту притвореника. С обзиром да је објект Притворске јединице привременог карактера, потребно је да Савјет министара БиХ и Министарство правде БиХ убрзају активности на изградњи објекта државног затвора.</p>	

**КПЗ ИСТОЧНО САРАЈЕВО „КУЛА“
КОМИСИЈА ЈЕ ПОСЈЕТИЛА 08. 09. 2011. год.**

Писмо послано: 04. 09. 2012.

**ИЗВЈЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРЕПОРУКА СТИГАО: 18. 12. 2012.
ПРЕПОРУКЕ ;**

<p>1. Потребно је што прије предузети активности на попуни радног мјеста љекара у заводској амбуланти те убрзати активности на изградњи стационара како би затворена и притворена лица имала одговарајућу здравствену заштиту.</p>	<p>Обавјештавамо вас да смо половином октобра 2012. године попунили радно мјесто љекара у заводској амбуланти. Уз амбуланту је смјештен стационар како би затворена и притворена лица имала одговарајућу здравствену заштиту.</p>
<p>2. Иако је хигијена у собама у којима су смјештени затвореници и осуђеници задовољавајућа ипак је потребно предузети одговарајуће мјере како би се контрола хигијене обављала и евидентирала у складу са чланом 32. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера – пречишћени текст (“Службени гласник БиХ”, број 55/09).</p>	<p>Васпитачи и радници Службе третмана редовно врше контроле хигијене у собама, те то евидентирају. У случају да осуђена лица не одржавају уредно хигијену у собама, покреће се дисциплински поступак због непоштовања одредаба Правилника о кућном реду установа за издржавање кривичних санкција, мјере притвора или других мјера.</p>
<p>3. Потребно је побољшати услове боравка у самицама те предузети одговарајуће мјере да се у њима обезбиједи довољна количина дневног свјетла и свјежег ваздуха у складу са чл. 39. и 40. став 1. Правилника о одјећи и обући, исхрани, дисциплинском поступку, условима и начину издржавања дисциплинске казне упућивања у самицу и мјере усамљења притвореника и затвореника у заводу за извршење кривичних санкција, притвора и других мјера БиХ (“Службени гласник БиХ”, број 20/05).</p>	<p>У самицама је обезбијеђена довољна количина свјетлости и свјежег ваздуха, тако да су побољшани услови за боравак у њима.</p>

<p>4. Потребно је, у складу са могућностима, изградити наткривени дио за шетњу затвореника и притвореника како би им се омогућио боравак на отвореном простору за вријеме кишних дана с циљем досљедног поштовања права на шетњу из члана 53. став 1. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера – пречишћени текст (“Службени гласник БиХ”, број 55/09).</p>	<p>Нисмо били у могућности да изградимо наткривени дио простора за шетњу затвореника и притвореника, с обзиром да он одговара предвиђеној намјени, а чл. 53. став 1. не предвиђа да простор за кретање „на отвореном“ мора бити наткривен. Установа омогућава најмање два сата дневно боравак на отвореном простору.</p>
<p>5. Потребно је, с циљем побољшања хигијенских услова и укупних услова боравак у Заводу, извршити санацију и реновирање поједних дијелова кровне конструкције на одређеним објектима који то захтијевају и реновирање мокрих чворова.</p>	<p>У препорукама вашег извјештаја није прецизирано које дијелове кровне конструкције је неопходно реновирати. Што се тиче мокрих чворова, напомињемо да свака соба у којој бораве притвореници из Суда БиХ посједује купатило са мокрим чвором.</p>
<p>6. Потребно је предузети неопходне мјере чији би циљ био да се изградњом објекта тржног центра “Темпо” не наруши безбједност КПЗ-а Кула, сврха мјере притвора и људска права притвореника.</p>	<p>У безбједносном смислу је извршено побољшање постављањем нове ограде између КПЗ-а Источно Сарајево и Тржног центра “Темпо“. Простор је под надзором наоружане полиције.</p>

КПЗ ФОЧА

КОМИСИЈА ПОСЈЕТИЛА 23. 09. 2011.

Писмо послано: 04. 09. 2012.

ИЗВЈЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРЕПОРУКА СТИГАО: 27. 09. 2012.

ПРЕПОРУКЕ;

<p>1. Потребно је што прије стално ангажирати љекара у заводској амбуланти како би затвореници имали бољу здравствену заштиту. Такође је потребно да се, у складу с могућностима, што раније обављају потребни</p>	<p>Што се тиче ангажовања заводског љекара на неодређено радно вријеме, извјештавамо вас да је ова установа дана 13.02.2012. године, актом директора КПЗ-а Фоча, бр. 01-96/12, расписала јавни конкурс за попуну упражњеног радног мјеста Помоћник директора за</p>
--	---

<p>специјалистички прегледи затвореника у случајевима када то наложи заводски лекар.</p>	<p>здравствену службу - заводски лекар у КПЗ-у Фоча, гдје је након спроведене процедуре избора у стални радни однос примљена Салата др Љиљана која је почела са радом 09.04.2012. године. Међутим, након само мјесец дана рада у установи именована је на лични захтјев, дана 09.05.2012. године, раскинула радни однос правдајући се разлогом приватне природе.</p> <p>Осуђеним лицима се током издржавања казне затвора свакодневно обезбјеђује примарна здравствена заштита. Свако осуђено лице може бити прегледано у било која доба дана од заводског лекара. Заводски лекар упућује осуђена лица на специјалистичке прегледе и одлучује о хитности специјалистичког прегледа, док те прегледе одобрава директор установе. Већина специјалистичких прегледа се мора унапријед заказивати, што зависи од самог прегледа те ординирајућег лекара специјалисте. Лекари специјалисти у правилу једном седмично ординирају у нашој установи, када прегледају осуђена лица или се лице води у просторије специјалистичких ординација у КБЦ-у Фоча. Напомињемо да је руководство ове установе уложило додатне напоре у погледу побољшавања сарадње са КБЦ-ом Фоча, чиме је знатно скраћено вријеме заказивања специјалистичких прегледа. Тренутно то вријеме, од препоруке до извршења прегледа, износи од 7-15 дана у зависности од врсте прегледа и степена хитности конкретног случаја.</p>
<p>2. Неопходно је набавити нову опрему за стоматолошку ординацију а нарочито стоматолошку столицу јер је тренутно у употреби столица старије производње и технички застарјела.</p>	<p>Што се тиче набавке новије опреме за стоматолошку ординацију у КПЗ-у Фоча, извјештавамо вас да ова установа располаже скромним и строго планирани материјално-финансијским средствима, која увелико лимитирају набавку новије и савременије опреме. Надамо се да ћемо ово питање разријешити у наредном периоду, уз помоћ надлежног министарства, с обзиром да смо то нашим захтјевом бр. 03-240-139/12 од 06.03.2012. године то већ тражили. Тим актом, поред</p>

	<p>набавке савременије стоматолошке столице за унапређење овог вида здравствене заштите, захтијевали смо и набавку апарата за снимање зуба. Садашње потребе за озбиљнијим стоматолошким захтјевима ријешавамо у сарадњи са Домом здравља Фоча и специјалистима КБЦ-а Фоча, те Стоматолошким факултетом у Фочи.</p>
<p>3. Иако је хигијена у собама у којима су смјештени затвореници које је осудио Суд БиХ задовољавајућа, потребно је спроводити редовну хигијенску контролу соба и о томе водити контролну књигу хигијенских прегледа као што је то предвиђено чланом 32. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора или других мјера – преишћени текст (“Службени гласник БиХ”, број 55/09).</p>	<p>Што се тиче препоруке око вођења евиденције обилазака просторија у којима бораве осуђена лица, сами сте се увјерили током посјете КПЗ-у да су обиласци просторија редовни, али да није била ажурирана евиденција. Овом приликом вас извјештавамо да је предметна евиденција у потпуности устројена у складу са чл. 32 Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјере притвора и других мјера - пречишћени текст (“Сл. гласник БиХ”, бр. 55/09) и да се евидентирају обиласци ових просторија од припадника здравствене службе, као и да се уредно евидентира затечено стање тих просторија.</p>
<p>4. Потребно је, у складу са могућностима, побољшати услове боравка затвореника у појединим собама. Тако је потребно промијенити столарију на прозорима јер се стиче утисак да она не пружа довољну заштиту од спољних климатских утицаја. Такође је потребно пронаћи адекватан простор у којем ће затвореници одлагати своју одјећу, јер она сада виси на зидовима што ствара осјећај претрпаности и неуредности.</p>	<p>Што се тиче побољшања услова гдје бораве осуђена лица, а који се односи на заштиту од спољних климатских утицаја, извјештавамо вас да смо у децембру 2011. године извршили замјену и поправку оштећених прозорских отвора по свим колективима, и да је на тај начин дошло до побољшања општих услова смјештаја осуђених. Такође, за потребе колектива смо, тамо гдје је то недостајало, направили одређен број ормарића за смјештај осуђеничке опреме, док смо вишак те опреме одложили у посебан магацин све да њеног поновног коришћења сходно временским условима и годишњем добу (зимска и љетна гардероба).</p>
<p>5. Један дио круга за шетњу потребно је наткрити како би се омогућила шетња затвореницима на отвореном и у случају</p>	<p>Што се тиче ове препоруке, можемо констатовати да ће њена реализација услиједити као и код препоруке бр. 2, уз помоћ и у сарадњу са надлежним</p>

падавина.	министарством, јер то захтијева одређена улагања материјално-финансијске природе.
<p>6. Чланови Независне комисије сматрају оправданим притужбе појединих затвореника да су удаљени од мјеста свог пребивалишта чиме су директно угрожана њихова права на посјету. На овај начин су ови затвореници дискриминирани у односу на друге које чланови породице могу много чешће посјећивати и уз знатно мање финансијских средстава. С тим у вези, предлажемо да Суд БиХ у будућим случајевима приликом упућивања осуђеника на издржавање казне затвора а прије него што се изгради објекат Затвора БиХ, узме у обзир и мјесто пребивалишта осуђеника. Препоручујемо директору КПЗ-а Фоча да предложи премјештај ових затвореника, с обзиром да би се тако омогућило да ове особе, и поред тога што су већином осуђене на дугогодишње казне затвора, остану у што бољем контакту са својом породицом што ће допринијети и ефикаснијој реализацији третмана.</p>	<p>Што се тиче препоруке везане за упућивање осуђених у установе ближе мјесту пребивалишта, истичем да Суд БиХ и даље врши упућивање осуђених у складу са Правилником о критеријумима за упућивање осуђених на издржавање казне затвора ("Сл. гласник РС", бр. 34/11), уопште не цијенећи ову вашу препоруку, док је управа КПЗ-а Фоча у свим досадашњим случајевима захтјева за премјештај дала позитивно мишљење и иницирала предлог за премјештај у установе ближе мјестима пребивалишта осуђених.</p>

КПЗ САРАЈЕВО

КОМИСИЈА ЈЕ ПОСЈЕТИЛА 28. 10. 2011.

Писмо послано: 04. 09. 2012.

ИЗВЈЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРЕПОРУКА СТИГАО: 12. 12. 2012.

ПРЕПОРУКЕ;

<p>1. Главна зграда КПЗ-а Сарајево у којој је смјештено Притворско одјељење и мањи број затвореника прилично је нефункционална јер Завод користи само дио зграде, и то приземље и три спрата: трећи, четврти и пети спрат што га чини неперспективним. На овај</p>	<p>С циљем побољшања животних услова оспособљени су нови простори на трећем спрату завода, тачније измјестили смо спаваонице у којима ће боравити лица у вријеме предвиђено кућним редом а дневне активности спроводиће у дневном боравку. Упоредо са овом активношћу предузимаће се неопходне мјере с циљем што краћег боравка осуђених лица у овом</p>
---	--

<p>начин су поједини дијелови Завода, и то собе у којима су смјештени притвореници, физички одвојени од других дијелова (просторије за посјету, круга за шетњу, кухиње) и спојени алтернативним и приручним прилазима. Из тих разлога препоручује се да Министарство правде Федерације БиХ предузме одговарајуће мјере како би се и остали дијелови зграде и то први и други спрат, а које тренутно користи суд, дали на коришћење КПЗ-у Сарајево, те заштитио објекат Завода од надоградње спорне гараже у сусједству. На овај начин објекат КПЗ-а Сарајево чинио би једну функционалну и природну цјелину чиме би се значајно побољшали услови боравка затвореника. Осим тога, просторије суда на првом и другом спрату окренуте су према кругу за шетњу Завода тако да све особе које се налазе или затекну у тим собама могу гледати притворенике за вријеме шетње што представља не само сигурносни проблем, него може угрозити и основна људска права притвореника јер могу бити изложени порузи и вријеђењу од других особа.</p>	<p>заводу и измјештања у условније просторе у одјељењима „Игман“ и „Устиколлина“.</p>
<p>2. Неопходно је што прије завршити започете радове на реконструкцији водоводне и канализационе мреже и купатила у Приворском одјељењу. Наиме, ти радови су дјелимично завршени на петом спрату тако да су собе у том дијелу у много бољем стању од соба у осталим дијеловима Завода. Међутим, велики проблем у свим собама су купатила која немају топлу воду тако да личну хигијену</p>	<p>Извођач радова завршио је радове на реконструкцији водоводне и канализационе мреже а у наредном периоду спроводиће се активности на изналажењу материјално-техничких средстава и обезбјеђењу наставка радова на реконструкцији мреже и покушати отклонити уочени недостаци као што су затварање туш-кабина и др.</p>

<p>одржавају у једном заједничком купатилу у којем се имају право купати два пута седмично. И ово заједничко купатило потребно је реновирати, а нарочито физички одвојити три туш-кабине, које се тренутно тамо налазе, како би се обезбиједила минимална интима затвореника. На овај начин притвореницима није обезбијеђена сваког дана довољна количина топле воде за одржавање личне хигијене - члан 24. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјера притвора или других мјера БиХ - нити им је омогућено купање најмање једном дневно - члан 25. став. 3. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјера притвора или других мјера БиХ ("Сл. гласник БиХ", број 55/09).</p>	
<p>3. Смјештајни услови у Притворском одјељењу КПЗ-а Сарајево су прилично лоши, иако се, према изјави директора, планирају радови на стварању бољих услова (реновирање). Собе Притворског одјељења су задовољавајуће величине за број притвореника који се у њима налази. Међутим, Завод нема никакве пратеће садржаје који би притвореницима омогућили да обављају различите сврсисходне активности ван својих соба. Притвореници на располагању имају само сат времена за шетњу на отвореном а преостала 23 сата дневно проводе у својим собама у којима чак и обједују. На овај начин саме собе престају да буду само спаваонице него постају и просторије за дневни боравак и обједовање па су, по својој квадратури, неодговарајуће за притворенике</p>	<p>У наредном периоду уз одређена финансијска улагања извршиће се одређена адаптација простора те тиме простори који су били мање искоришћени ставити у функцију и тиме добити просторе за неке заједничке активности што би омогућило да лица дуже бораве изван своје собе у којима су до сада боравили највећи дио дана.</p>

<p>који се у њима налазе. Из тих разлога потребно је да Министарство правде Федерације БиХ и КПЗ Сарајево предузму потребне мјере с циљем побољшавања инфраструктуре Завода, односно изградње пратећих садржаја који ће омогућити притвореницима боравак разумног дијела дана изван својих соба те да буду укључени у сврсисходне активности различите природе. С тим циљем потребно је притвореницима осигурати шетњу на отвореном у трајању од најмање два сата те неке просторије у објекту Завода у којима ће се бавити спротским и другим друштвеним активностима (просторија дневног боравка, теретана, читаоница, стони тенис и сл.). Потреба је обезбиједити адекватан круг за шетњу с наткривеним дијелом чиме би се затвореницима омогућио боравак на отвореном и у случају лоших временских услова. С обзиром да Завод располаже са ограниченим простором, ови циљеви могу се постићи на два начина, и то: смањивањем броја затвореника или проширивањем капацитета Завода.</p>	
<p>4. Потребно је побољшати услове боравка затвореника који се налазе у главној згради. Наиме, ови затвореници су већином смјештени у приземљу у двије спаваонице које су претрпане због чега је слаба вентилација а и дневно свјетло. Из тог разлога потребно је хитно смањивање броја затвореника који се у њима налазе. Ово је нарочито битно јер ови затвореници имају добре остале услове зато што на располагању имају велику</p>	

<p>просторију дневног боравка с пратећим садржајима и потпуно реновирано и уредно купатило и санитарни чвор.</p>	
<p>5. Потребно је формирати посебно одјељење затвореница и притвореница које ће бити физички одвојено од одјељења затвореника и притвореника, те у њему, као заводско особље, запослити довољан број жена.</p>	
<p>6. Потребно је побољшати и здравствену заштиту затвореника па с тим циљем стално ангажовати љекара у заводској амбуланти и набавити медицинску опрему која недостаје (мини лабораторија, ЕКГ, уређаји за реанимацију). Такође је потребно завршити започете радове на изградњи болесничке собе.</p>	<p>Због кадровске непопуњености у Сектору за здравствену заштиту сталним ангажовањем љекара у заводској амбуланти није било могуће извршити ни набавку техничке опреме као и реализовати бољи вид здравствене заштите. У наредном периоду треба прибавити сагласност Владе за попуну упражњених радних мјеста у овом сектору и тиме уз стручне препоруке рад здравствене службе подићи на већи ниво.</p>
<p>7. Иако је хигијена у собама у којима су смјештени затвореници задовољавајућа, ипак је потребно редовно контролисати хигијену у собама и о томе водити контролну књигу хигијенских прегледа као што је то предвиђено чланом 32. Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјера притвора или других мјера БиХ-прећишћени текст (“Службени гласник БиХ”, број 55/09).</p>	
<p>8. Потребно је да здравствени радник редовно обилази кухињу и провјерава хигијенске услове, начин припремања хране, квалитет намирница и калоричну вриједност хране као и здравствено стање особа које раде у кухињи, као што је то предвиђено чланом 45.</p>	<p>Недостаци у погледу контроле прехранбених намирница су отклоњени. Потребна евиденција обилазака и контроле је ажурирана а све особе које се радно ангажују на припреми obroка подвргнути су санитарној контроли.</p>

<p>Правилника о кућном реду у установама за издржавање кривичне санкције, мјера притвора или других мјера БиХ (“Службени гласник БиХ”, број 55/09).</p>	
<p>9. Потребно је преиспитати и потребу за надзорним камерама у соби за посјете а нарочито зато што су притвореници и њихови посјетиоци и физички одвојени за вријеме посјете.</p>	

КПЗ БУСОВАЧА

КОМИСИЈА ПОСЈЕТИЛА 29. 11. 2011.

Писмо послано: 04. 09. 2012.

ИЗВЈЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРЕПРУКА СТИГАО: 13. 09. 2012.

ПРЕПОРУКЕ

<p>1. Побољшати здравствену заштиту, те с тим циљем стално ангажовати љекара у заводској амбуланти као и додатно здравствено особље. Такође је потребно организовати здравствену заштиту затвореника у заводској амбуланти током 24 сата дневно, што укључује и доступност психијатра, с обзиром на бројно стање затвореника и притвореника. С тим циљем потребан је додатни ангажман Министарства правде Федерације БиХ како би се обезбиједила потребна новчана средства ради запошљавања наведених лица.</p>	<p>Овај закључак није реализован због недостатка новчаних средстава.</p>
<p>2. Хитно ставити у функцију нови Павиљон број 3 како би се омогућило повећање капацитета Завода чиме се рјешава проблем прекобројности као и проблем враћања осуђеника који се упућују у овај завод. С тим циљем потребно је да</p>	<p>Овај закључак није реализован због недостатка новчаних средстава. Није одобрено ни ново запошљавање неопходног затворског особља/минимално 15 стражара и једног васпитача.</p>

<p>Министарство правде Федерације БиХ уложи додатне напоре како би се запослило заводско особље које је потребно за нормално функционисање новог павиљона као и Завода у цјелини а посебно хитног пријема најмање једног васпитача.</p>	
<p>3. Интензивирати радове на изградњи пријемног одјељења Завода које је неопходно приликом пријема нових затвореника.</p>	<p>Овај закључак није реализован због недостатка новчаних средстава.</p>
<p>4. Формирати радну јединицу унутар Завода у којој би затвореници били радно ангажовани с обзиром на садашње ограничене могућности Завода да радно ангажује затворенике што представља битан фактор њиховог преваспитавања и ресоцијализације. Препоручује се и проширење Завода на сусједне објекте бивше касарне који сада пропадају а који се могу преуредити за радни ангажман затвореника (браварске и друге радионице, пољопривредне објекте –узгој перади и сл.).</p>	<p>Није реализован због недостатка новчаних средстава и неопходних кадрова.</p>
<p>5. Побољшати квалитет слободног времена које користе затвореници те с тим у вези организовати различите секције, едукације, приредбе и слично, што је такође битан фактор њиховог преваспитавања и ресоцијализације.</p>	<p>Ова препорука је дјелимично реализована. Формирана је информатичка секција, теретана, спортске секције, библиотека.</p>
<p>6. Продужити вријеме боравка притвореника на отвореном, у складу са могућностима, односно омогућити им боравак на отвореном у трајању од најмање два сата дневно.</p>	<p>Ова се углавном омогућава осим у случајевима када је притвор претрпан.</p>

<p>7. У сарадњи са психијатром сертификованим за болести зависности, сачинити план лијечења и ресоцијализације затвореника и притвореника зависника по којем ће поступати заводско особље. У оквиру наведеног плана потребно је метадон као лијек учинити доступним затвореницима и притвореницима у Зводу на стручан начин, како би се избјегле могуће злоупотребе.</p>	<p>Тренутно преговарамо са Кантоналним заводом за борбу против зависности Зеница ради рјешавања ове проблематике.</p>
--	---

КПЗ МОСТАР

КОМИСИЈА ПОСЈЕТИЛА 09. 03. 2012.

Писмо послано: 04. 09. 2012.

ИЗВЈЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРЕПОРУКА СТИГАО: 29. 09. 2012.

ПРЕПОРУКЕ:

<p>1. Извршеним прегледом утврђено је да КПЗ у Мостару располаже ограниченим простором услјед чега затвореници имају ограничене могућности квалитетног коришћења слободног времена. Наиме, затвореници на располагању имају само мањи круг за шетњу без икаквих спортских садржаја те мању теретану и библиотеку. Из тих разлога потребно је убрзати активности на изградњи новог објекта Завода (локација Родоч) који ће имати више простора чиме ће се побољшати квалитет и разноврсност слободних активности које ће бити на располагању затвореницима</p>	<p>Управа КПЗПТ Мостар улаже максималне напоре да се нови Завод у Мостару направи у што је могуће краћем временском периоду и константно има редовне контакте по том питању са ресорним министарствима, највише Федералним министарством правде као и Фердералним министарством финансија која су и најмјеродавнија за пружање потребне логистике у изградњи новог објекта. Осим тога свакако је у интересу постојеће управе КПЗПТ Мостар као и других субјеката у граду Мостару па и шире да се нови КПЗ пресели на нову, много већу локацију која би својим расположивим простором свакако удовољавала свим могућим критеријумима за један квалитетан казнено-поправни завод.</p>
<p>2. Неопходно је побољшати услове боравка у појединим собама те изнијети кревете који се не користе а собе чине претрпанам те санирати оштећене дијелове зидова. Такође је потребно да</p>	<p>КПЗПТ Мостар већ одавно има прецизно устројен и направљен План и програм смјештаја свих осуђених и притворених особа у установи гдје је прецизно назначена квадратура сваке собе односно просторије у којој бораве осуђена односно</p>

<p>Управа Завода достави информацију о квадратури сваке собе и броју затвореника који су тамо смјештени а везано за конкретне притужбе о претрпаности појединих соба у којима су смјештени осуђеници.</p>	<p>притворена лица. У свакој просторији назначена је оптимална односно максимална попуњеност, тј. број инсталираних кревета. Службено особље КПЗПТ Мостар у свом дјеловању улаже напоре да сваки осуђеник има законску предвиђену квадратуру, тј. 4 м простора или 10 м зрака по једном лицу и сматрамо да ту нема никаквих неправилности.</p>
<p>3. Неопходно је побољшати здравствену заштиту те с тим циљем стално ангажовати љекара у заводској амбуланти као и додатно здравствено особље те смањити период чекања на специјалистичке прегледе. Такође је потребно организовати здравствену заштиту затвореника у заводској амбуланти током 24 сата дневно. С тим циљем потребан је додатни ангажман Федералног министарства правде како би се обезбиједила потребна новчана средства ради запошљавања наведених особа. Неопходно је увести адекватну терапију за затворенике зависнике и што прије зауставити праксу подјеле лијекова затвореницима у ноћним сатима посредством затворских чувара.</p>	<p>У Вашој препоруци под бројем 3 наводите да је потребан додатни ангажман Федералног министарства правде како би се обезбиједила потребна новчана средства ради запошљавања нових дјелатника у заводској здравственој служби. Апсолутно се слажемо са Вашом препоруком уз навођење чињенице да је овај завод у три наврата расписивао конкурс преко Агенције за државну службу за запошљавање љекара у Заводу који би уједно обављао функцију и помоћника директора КПЗПТ Мостар за здравствене послове. Ни у једном од три расписана конкурса није пронађен адекватан кандидат јер се нажалост нико није јавио на огласе. Сматрамо да здравствену службу Завода треба поунити са најмање два медицинска техничара с циљем пружања здравствене заштите.</p>
<p>4. Неопходно је и формирање додатних радних јединица у Заводу у којима би осуђеници били радно ангажовани а с обзиром на садашње ограничене могућности Завода да радно ангажује затворенике, што је битан фактор њиховог преваспитавања и ресоцијализације.</p>	<p>Што се тиче радних мјеста у Заводу, она су усаглашена и одобрена од Федералног министарства финансија које је одредило да Завод величине КПЗПТ Мостар може имати укупано 46 радних мјеста и то 34 унутар Завода и 12 на нашој привредној јединици (Економија баре). Пошто је интерес међу осуђеним лицима много већи од ових расположивих радних мјеста, управа КПЗПТ Мостар покушала је да путем ресорног министарства повећа квоту радних мјеста, али засад ти покушаји нису наишли на разумијевање нити подршку, а највећа препрека је, како се наводи, недостатак финансијских средстава за плаћање радног ангажмана</p>

	осуђених лица.
<p>5. Потребно је продужити вријеме боравка притвореника на отвореном простору, односно омогућити им боравак на отвореном у трајању од најмање два сата дневно за разлику од досадашњих сат времена.</p>	<p>Шетња притворених лица се обавља у складу са Правилником о кућном реду за издржавање мјере притвора, тј. два сата дневно, изузев у случајевима када у притвору има више притвореника који су везани истим кривичним дјелом, значи примједбе притворених лица нису основане.</p>
<p>6. Потребно је измјестити кутију за притужбе осуђеника. Наиме, наведена кутија смјештена је непосредно поред стола дежурног службеника тако да осуђеници који намјеравају доставити представку анонимно то не могу урадити.</p>	<p>Сматрамо да нема потребе за измјештањем кутије за притужбе или представке осуђеника из једноставног разлога што се евентуалне анонимне представке, жалбе или притужбе осуђених лица не разматрају. Управа КПЗПТ Мостар издала је наредбу да све евентуалне представке морају бити потписане и убачене у кутију без коверти, значи отворене. То је учињено из разлога што Управа не може реаговати на евентуалне неправилности или уочене проблеме у функционисању Завода, а на које упозоравају осуђеници, ако се не зна о ком осуђеном или притвореном лицу се ради.</p>
<p>7. Потребно је свим затвореницима омогућити право на несметано комуницирање телефоном. Наиме, чланови ове комисије сматрају да затвореницима није у цјелини омогућено ово право и то због ограничавања на само седам телефонских бројева које морају унапријед пријавити. Из тих разлога потребно је да Федерално министарство правде предузме потребне мјере како би се затвореницима квалитативно и квантитативно побољшало комуницирање са спољним</p>	<p>Ограничење на пријављивање само седам телефонских бројева на телефонским картицама осуђеника издало је својим упутством Федерално министарство правде а управа КПЗПТ Мостар нема никаквих механизма за увођење било каквих промјена.</p>

свијетом.	
<p>8. Потребно је и да Федерално министарство правде изврши провјере цијена и квалитета услуга телефонског оператера “ТЗ” који је власник телефонских говорница у Заводу а у вези са конкретним притужбама затвореника да су цијене телефонских услуга много веће а да је квалитет веза знатно лошији.</p>	<p>Сматрамо да су цијене телефонских услуга оператера “ТЗ” подложне контролама и у потпуности се слажемо са вашом препоруком да се периодично могу вршити наведене контроле од Фердералног министарства правде.</p>
<p>9. Потребно је да Управа КПЗ-а Мостар преиспита одлуку о забрани уношења хране у Завод и примања пакета са храном. Наиме, иако је циљ ове забране спречавање уношења забрањених предмета и опојних средстава у Завод, чланови ове комисије ипак сматрају да се овај циљ може постићи и неким другим, мање радикалним мјерама као што су појачане контроле или ограничавање забране само на одређене категорије осуђеника.</p>	<p>Управа КПЗПТ Мостар дозвољава унос домаће хране за вријеме трајања редовних, ванредних и слободних посјета осуђених лица и констатација да је то забрањено, нема упориште. Рестрикција је урађена само у погледу конзумирања те исте хране, тј. дозвољено је да се она конзумира само за вријеме трајања посјета и храна се не може носити на осуђеничке павилоне из разумљивих безбједносних разлога.</p>
<p>10. Неопходно је донијети интерни правилник о коришћењу видео-надзора у Заводу којим ће се обавезно прописати печатење собе у којој се налази видео-техника за надзор и обезбиједити друге мјере како би се спријечило да особље злоупотребљава видео-надзор на штету затвореника.</p>	<p>Управо је у току израда интерног Правилника о коришћењу видео-надзора у КПЗПТ Мостар. Канцеларија са видео-опремом је закључана, а приступ опреми је дозвољен само уз одобрење директора или замјеника директора КПЗПТ Мостар.</p>

КПЗ ТРЕБИЊЕ

КОМИСИЈА ПОСЈЕТИЛА 12. 04. 2012.

Писмо послано: 04. 09. 2012.

ИЗВЈЕШТАЈ О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРЕПОРУКА СТИГАО: 12. 09. 2012.

ПРЕПОРУКЕ:

1. Неопходно је што хитније у	Наведена препорука није реализована.
-------------------------------	--------------------------------------

<p>притвореничким собама створити услове за квалитетнији боравак притворених лица у смислу увођења текуће воде у просторије и то постављањем умиваоника и мокрог чвора с обзиром да је притвореницима ограничена могућност изласка из соба у којима бораве.</p>	<p>Њена реализација захтијева значајна материјална улагања за које овај завод нема на расплогању неопходна финансијска средства. Наведену активност уврстићемо у средњорочни план развоја и настојати да се у наредном периоду у буџету обезбиједи одговарајућа финансијска средства.</p>
<p>2. Хитно треба побољшати здравствену заштиту, те с тим циљем стално ангажовати љекара и друго медицинско особље. Најмање што би требало је да се свакодневно пружа потребна здравствена заштита и обезбиједи присуство медицинског техничара, што сада није случај.</p>	<p>Наведена препорука није реализована због недовољних буџетских средстава. Завод је, приликом планирања Буџета за 2013. годину, затражио и средства за медицинског техничара, те би, уколико се одобре средства за наредну годину, у радни однос био примљен један медицински техничар.</p>
<p>3. Неопходно је побољшати основне хигијенске услове у смислу обезбјеђивања боље хигијене у купатилима и клозетима јер се није стекао дојам да је хигијена на задовољавајућем нивоу, иако су неке санитарне просторије недавно дјелимично реновиране.</p>	<p>Наведена препорука је у цјелини реализована. Уложена су одређена материјална средства на додатном реновирању просторија и њиховом редовном одржавању.</p>
<p>4. Потребно је да се у оквиру КПЗ-а Требиње обезбиједи кутија за притужбе, како на притвореничком тако и на одјељењу за затворенике на начин да је лако доступна свим затвореницима и притвореницима и обезбјеђује анонимност.</p>	<p>У оквиру реализације ове препоруке Завод је обезбиједио кутије, међутим, с обзиром да њихово постављање, као и жалбене процедуре нису регулисане никаквим законским ни подзаконским актима, још увијек нису стављене у функцију. Мишљења смо да је рјешавање притужби, односно жалбене процедуре потребно регулисати кроз Закон о извршењу кривичних санкција утврђивањем надлежности за доношење, а потом доношењем посебног правилника.</p>
<p>5. Неопходно је донијети правилник о коришћењу видео-надзора којим ће се обавезно прописати печатење собе у којој се налази видео-техника и обезбиједити друге мјере којима би била спријечена злоупотреба</p>	<p>Наведена мјера није реализована. Мишљења смо да ова проблематика такође није законски регулисана, а што би допунама Закона о извршењу кривичних санкција требало регулисати, као и надлежност за доношење правилника. Такође, измјештање собе са видео-</p>

видео-надзора од особља, а на штету затвореника.	техником захтијева одређена финансијска средства, а која у овој буџетској години нисмо имали на располагању.
--	--

КПЗ ЗЕНИЦА

КОМИСИЈА ЈЕ ПОСЈЕТИЛА 15. и 16. 06. 2012.

Писмо послано: 04. 09. 2012.

ИЗВЈЕШТАЈ О ИЗВРШЕНИМ ПРЕПОРУКАМА СТИГАО:

ПРЕПОРУКЕ:

<p>1. Неопходно је побољшати услове боравка у Притворском одјељењу, јер су они незадовољавајући због неадекватних санитарних чворова. Наиме, све собе у Притворском одјељењу су двокреветне, а у њима се налазе санитарни чворови који су само дјелимично одвојени од остатка собе. С тим у вези, потребно је у свим собама у Притворском одјељењу уградити адекватне санитарне чворове са кабином и одговарајућом вентилацијом. С обзиром да се у Притворском одјељењу налазе и притворенице, потребно је додатно ангажовати жене затворске полицајце и организовати њихов рад током 24 часа, те физички одвојити просторије за жене од просторија за мушкарце.</p>	<p>Побољшање услова боравка у притворском одјељењу и изградња додатних кабина са мокрим чворовима за сваку собу посебно је везано за улагање око 1200 КМ само за материјал по свакој соби без трошкова за радове, с обзиром да би их извео Одсјек за послове одржавања Завода. Трошкови за набавку материјала који укључују и изоловање просторија за затворенице укупно износе 42.000 КМ. С обзиром да се ради о објекту који је стар 120 година, упитна је оправданост улагања у поменути објекат.</p>
<p>2. Потребно је у досијеима затвореника евидентирати сваки документ односно уредно водити евиденцију докумената у досијеима.</p>	<p>Уважена је ваша препорука, те се приступило одмах формирању новог обрасца у којем се евидентирају сва писмена везана за осуђенички лични лист.</p>
<p>3. Потребно је за све притворенике и затворенике отворити здравствене картоне и у њима уредно водити третмане и прописане терапије.</p>	<p>Свим притвореницима и затвореницима отварају се здравствени картони одмах по доласку на издржавање затворске казне/притвора у овом заводу, али је због тендерске процедуре набавке Сектор за послове здравствене заштите био принуђен да их импровизује, али је већ уочени недостатак отклоњен након набавке</p>

	прописаних образаца здравствених картона.
4. Потребно је хитно обезбиједити примарну здравствену заштиту у погледу лијечења, поправљања и вађења зуба, а у складу са чланом 71. ЗИКС-а.	Сектор за послове здравствене заштите за спољног сарадника има стоматолога-оралног хирурга који долази два пута седмично заједно са стоматолошком сестром како би се обезбиједила примарна здравствена заштита, што није довољно с обзиром на велику заводску популацију па смо од децембра 2012. године повећали број долазака на три чиме се значајно поправила здравствена заштита осуђених лица.
5. Потребно је озбиљније приступити лијечењу зависника од наркотика у смислу омогућавања боље доступности препарата који смањују штету и омогућавају излечење зависника. Потребно је изнаћи боље и квалитетније моделе сарадње са цивилним здравственим установама у вези са увођењем нових метода лијечења зависника.	Сви зависници у овом заводу имају право на свакодневни љекарски преглед (осим викенда) од љекара опште праксе и специјалисте неуропсихијатра који су запослени у Заводу. Сви зависници који су до доласка на издржавање затворске казне/притвора били укључени у неком од Завода за болести зависности у Федерацији БиХ бивају и даље лијечени на адекватан начин, с обзиром да овај завод има добру сарадњу са Заводом за болести зависности Зе-до кантона који је повезан са другим таквим заводима у Федерацији БиХ.
6. Иако на Форензичком одјељењу није било лица над којима се извршавају кривичне санкције и друге мјере које је Суд БиХ изрекао у кривичном поступку, неопходно је што хитније изван круга Завода и организационо измјестити Форензичко одјељење, а лица из тог одјељења премјестити у одговарајуће здравствене установе.	Поступање по наведеној препоруци није у надлежности овог завода, с тим да је за реконструкцију објекта форензике на спољном кругу Завода у јуну послан предлог за сагласност Федералном министарству правде са предмјером радова на укупан износ од 280.000 КМ које је потребно обезбиједити да би се повећао капацитет и обезбиједили бољи услови за затворенике у форензици. Сагласност до сада није дата. Међутим из средстава текућег одржавања у сопственој режији изведено је проширење форензике за једну одвојену просторију, у којој могу изоловано боравити обољела лица која се налазе у кризним периодима, а такође је извршена и прерасподјела осталих просторија.
7. Неопходно је хитно у цјелини одвојити малољетне од пунољетних затвореника. Наиме, иако су малољетници смјештени у посебном павиљону, они су	С циљем одвајања малољетних затвореника сачињен је План реализације активности за одвајање малољетничке осуђеничке популације у КПЗТ Зеница и по том плану се завршила група радова који се односе на

<p>ипак током дана у сталном контакту са пунољетним затвореницима са којима дијеле заједнички круг за шетњу.</p>	<p>пресељење инвалидних осуђених лица из Павиљона V у “стари економат”. У Павиљону I радови су изведени у сопственој режији из средстава текућег одржавања. Након одобрења дијела тражених средстава за набавку материјала, Одсјек за послове одржавања овог завода изградио је бетонски плац за шетњу-полигон и одвојио је круг за шетњу Павиљона V непрозирном лименом оградом висине 3м, чиме су у потпуности одвојена малољетна лица. Такође се оспособила трпезарија и усељен је одвојени дио Павиљона V намијењен за малољетнике. Након одобрења износа од 10.000 КМ покренута је процедура за набавку мреже за ограду шетнице-полигона, чиме би се она пустила у функцију те би малољетници могли користити свој одвојени спортски полигон-шетницу. Тражена су средства за набавку материјала за санацију соба, спортске, рачунарске и опреме за културно-забавни живот малољетника и она су сукцесивно оперативна, што је и разлог што простор за шетњу није стављен у функцију.</p>
<p>8. Потребно је уредно и редовно водити контролну књигу хране и то за сваки оброк и за сваки дан, а не, као што је сада случај, само за доручак и ручак. Такође, потребно је извршити обиљежавање узорака хране који се дневно одлажу у фрижидер (нпр. доручак, 4. мај 2012... итд). Потребно је одмах обезбиједити задовољавајуће хигијенске услове у просторијама за припрему и дистрибуцију хране.</p>	<p>Одмах након посјете Комисије створени су услови за остављање узорака хране у фрижидеру са тачним датумом и ознакама на који се оброк односи узорак. Што се тиче хигијенских услова у просторијама за припрему и дистрибуцију хране, кухиња се свакодневно детаљно чисти, а генерално чишћење простора обавља се сваке суботе. Такође морамо навести да је кухиња у којој се тренутно спрема храна смјештена у неодговарајући простор због изградње нове кухиње у оквиру Павиљона III.</p>
<p>9. У Пријемном одјељењу потребно је омогућити затвореницима приступ собама и кревету на више сати дневно ради дневног одмора.</p>	<p>Сектор за послове обезбјеђења директору Завода предложио је доношење Наредбе о дневним активностима осуђених лица која се налазе у Одјељењу за пријем и опсервацију у којој је додат термин пријеподневног одмора у собама, а који ће трајати од 8.00 до 10.00 часова.</p>
<p>10. Свим притвореницима потребно је омогућити боравак на</p>	<p>Вријеме боравка притворених лица на отвореном (два сата дневно) поштује се,</p>

<p>отвореном простору, у трајању од најмање два сата дневно. Потребно је у Притворском одјељењу поставити кутију за анонимне притужбе притвореника као што је случај у павиљонима у којима су смјештени затвореници.</p>	<p>осим у случајевима повећаног броја група за боравак на отвореном, када смо приморани да вријеме боравка смањимо. У сваком случају, о смањењу боравка притворених лица на отвореном од законски предвиђених два сата писмено се обавјештавају надлежни судови, односно предсједници судова. У Притворском одјељењу КПЗ-а ЗТ Зеница дана 10. 09. 2012. године у ходнику је постављен означени ормарић за жалбе и притужбе притворених лица директору КПЗ-а ЗТ Зеница. Кључеви од ормарића су достављени директору завода. Сва притворена лица су обавијештена о начину упућивања притужби и жалби.</p>
<p>11. Потребно је донијети пропис (правилник о радном ангажовању) за све затворе у Федерацији БиХ, којим ће се прописати стандарди по којима затвореник стиче право на радни ангажман.</p> <p>У КПЗ-у Зеница, начин додјеле радне обавезе је само дјелимично јасан (да је затвореник у „А групи“), остали елементи су дати несистематски и без професионалних стандарда те је неопходно успоставити јасне критеријуме и процедуре упућивања за радно ангажовање Правилником о класификацији и рекласификацији осуђених лица у класификационо-стимулативне групе у КПЗ Зеници. Потребно је створити већи простор са условима за веће радно ангажовање (запошљавање) затвореника и обезбиједити мјере заштите на раду у складу са чланом 92. ЗИКС-а.</p>	
<p>12. Федералном министарству правде препоручује се хитно запошљавање особља које недостаје Заводу Зеница а које је потребно за ресоцијализацију и преваспитавање затвореника, и то: психолога, социјалних</p>	<p>Од Владе Федерације БиХ тражена је сагласност за запошљавање особља које недостаје у КПЗ-у ЗТ Зеница и она до данас није добијена.</p>

<p>радника, васпитача, стражара, лица за радни третман (ливница) посебно на радним мјеста на којима су запослени отишли у пензију или су премјештени по интерном конкурсу у други завод, као и осталог особља које недостаје према систематизацији. Посебно се препоручује запошљавање додатног броја стражара, који би били ангажовани у другој и трећој смјени.</p>	
<p>13. Потребно је потпуно реновирати или изградити нови Павиљон I у кругу Завода.</p>	<p>У буџету за 2013, иако су тражена, нису предвиђена средства за изградњу новог објекта Павиљона I. Завод покушава изнаћи средства преко Међународне заједнице (Савјет Европе-ИПА- фондова).</p>
<p>14. У Притворском одјељењу потребно је оспособити једну собу са два-три рачунара на којима би се притвореници припремали за одбрану уз помоћ компакт-дискова добијених од Суда БиХ.</p>	<p>За формирање једне одвојене собе за рачунаре у Притворском одјељењу потребно је да Федерално министарство правде одобри додатна средства за набавку три рачунара, један принтер, један скенер и нешто материјала за електро радове у износу од око 5.000КМ. С циљем привременог рјешавања овог проблема обезбијеђен је један лаптоп за потребе притвореника који могу користити, те је за сада предметни лаптоп довољан свим притвореним лицима која желе припремати одбрану на основу компакт-дискова који добију од Суда БиХ.</p>
<p>15. Потребно је сервер видео-надзора спољних површина затвора (сервер се налази у згради коју користи особље запослено у Заводу Зеница) ставити у посебну просторију која се печати. О правилима употребе видео-надзора потребно је донијети интерни правилник.</p>	<p>Рјешење је нађено на тај начин да се централни сервер са опремом за видео-снимање постави у кавез од челичне мреже са вратима која се могу печатити. У току је израда кавеза, тако да нема потребе да се радник одржавања који тренутно користи ту просторију измјести у други простор.</p>

Прикупљене повратне информације о реализацији препорука датих за вријеме обављених посјета Независна комисија ће, у складу са закључком Дома народа Парламентарне скупштине БиХ, доставити и Заједничкој комисији за људска права,

права дјетета, младе, имиграцију, избјеглице, азил и етику Парламентарне скупштине БиХ.

ПОГЛАВЉЕ V - ПРЕПОРУКЕ И ЗАКЉУЧЦИ

Независна комисија предлаже Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине да усвоји овај Извјештај са сљедећим закључцима:

1. Надлежне институције да убрзају активности за изградњу државног затвора, чиме ће затворенике и притворенике из надлежности Независне комисије ставити у једнак положај, уз побољшање услова њиховог смјештаја и поштивања људских права и основних слобода;

2. Надлежне државне и ентитетске институције треба да осигурају финансијска средства за побољшање услова боравка у свим казнено-поправним заводима у БиХ, која ће приоритетно бити усмјерена на реконструкцију постојећих и изградњу нових објеката, као и запошљавање пријекно потребног а недостајућег заводског стручног особља (васпитно особље, здравствено особље и особље на обезбјеђењу);

3. Надлежни органи Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ требају да ускладе своје законе из ове области са ЗИКС-ом БиХ (чл. 227.), као и друге provedбене прописе, а Министарство правде БиХ треба да донесе недостајуће подзаконске акте с циљем једнаког поступања са затвореницима и притвореницима на цијелом простору БиХ.

4. Независна комисија ће наставити захтијевати од казнено-поправних завода у Босни и Херцеговини да у одређеном року доставе повратне информације о реализацији препорука које се односе на недостатке уочене за вријеме посјета заводима, те да прикупљене информације доставља Заједничкој комисији за људска права, права дјетета, младе, имиграцију, избјеглице, азил и етику Парламентарне скупштине БиХ.

5. Представнички дом и Дом народа Парламентарне скупштине БиХ треба да затражи од Суда БиХ да, у складу са надлежностима Независне комисије дефинисаним у члану 48. Закона БиХ о извршењу кривичних санкција, притвора и других мјера, омогући њезин несметан рад и комуникацију са свим притвореницима и у свим КПЗ-овима, као и преглед просторија у којима су притвореници смјештени.

ПРЕДСЈЕДНИК НЕЗАВИСНЕ КОМИСИЈЕ

Др сц Миле Ласић